

Beleidsplan huisvesting arbeidsmigranten

Gemeente Goeree-Overflakkee

In opdracht van gemeente Goeree-Overflakkee

Versie: 23 november 2021

Public Result B.V.

Postbus 11649

2502 AP Den Haag

Tel: 070 – 3468816

e-mail: info@publicresult.nl

www.publicresult.nl

Opdrachtnummer: ARBGO20

© Copyright Public Result 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1. Waarom beleid voor arbeidsmigranten?	5
1.1 HET AANBOD AAN ARBEIDSMIGRANTEN WORDT SCHAARSER	5
1.2 GOEDE HUISVESTING IS TEVENS EEN MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE	6
1.3 ANDERE GEMEENTEN, DE PROVINCIE EN HET RIJK MAKEN OOK BELEID	6
1.4 LEESWIJZER	7
2. De doelgroep in beeld	8
2.1 ALGEMENE TRENDS	8
2.2 AANTAL WERKZAME ARBEIDSMIGRANTEN	9
2.3 HOE WONEN DE ARBEIDSMIGRANTEN?	10
2.4 BETEKENIS VAN DE ARBEIDSMIGRANTEN VOOR DE BEDRIJVEN	11
3. Strategische visie: wat willen we bereiken?	13
3.1 DOELSTELLINGEN VAN HET BELEID	13
3.2 WERKWIJZE EN OPZET VAN HET BELEIDSPAN	15
4. Huisvestingsbeleid	16
4.1 HUISVESTINGSOPGAVE OP GOEREE-OVERFLAKKEE	16
4.2 MID STAY HUISVESTING TOT 2025	17
4.3 SHORT STAY HUISVESTING	22
4.4 LONG STAY HUISVESTING	22
4.5 OVERGANGSREGELING	22
4.6 REGULERING KAMERGEWIJZE VERHUUR EN BRANDVEILIGGEBRUIK	23
5. Flankerend beleid	24
5.1 INSCHRIJVING ARBEIDSMIGRANTEN	24
5.2 CONTROLE EN HANDHAVING	25
5.3 DEELNAME AAN DE SAMENLEVING	27
5.4 INFORMATIE EN COMMUNICATIE	29
6. Uitvoeringsagenda, monitoring en evaluatie	32
6.1 UITVOERINGSAGENDA (TOT 2025)	32
6.2 MONITORING	34
6.3 EVALUATIE	35
Bijlage 1: statistische gegevens	36

Bijlage 2: mogelijke huisvestingsopties

40

Bijlage 3: toetsingskader beoordeling aanvraag huisvestingsinitiatieven42

1 ■ Waarom beleid voor arbeidsmigranten?

Arbeidsmigranten zijn in Nederland al decennia een bekend verschijnsel. Na de ‘gastarbeiders’ van de jaren ’60 en ’70 van de vorige eeuw kennen we in deze eeuw veel arbeidsmigranten die voor een belangrijk deel uit Midden- en Oost-Europa afkomstig zijn. Aanvankelijk waren zij vooral in de agrarische sector werkzaam, maar nu door de vergrijzing van de Nederlandse bevolking steeds meer krapte op de arbeidsmarkt ontstaat, werken zij ook in veel andere sectoren zoals transport en logistiek en de zakelijke dienstverlening. Dat is ook het geval op Goeree-Overflakkee. In onze gemeente zijn arbeidsmigranten vooral werkzaam in de agrarische sector, maar ook in de industrie, bouw, transport en logistiek, en zelfs toerisme en recreatie. De gemeente Goeree-Overflakkee heeft in het voorjaar 2020 een verkenning laten uitvoeren naar de aanwezigheid van arbeidsmigranten op het eiland. Naar aanleiding van deze verkenning is er tevens een plan van aanpak voor de gemeente opgesteld om te komen tot een beleidsplan huisvesting arbeidsmigranten. Op basis hiervan heeft de gemeente besloten om het voorliggende beleidsplan op te stellen.

1.1 HET AANBOD AAN ARBEIDSMIGRANTEN WORDT SCHAARSER

Door de vergrijzing van de bevolking wordt de arbeidsmarkt in Nederland steeds krappere. Arbeidsmigranten hebben de afgelopen jaren in belangrijke mate het tekort aan arbeidskrachten opgevuld. Zo is het in een sector als bijvoorbeeld de fruitteelt moeilijk om Nederlandse arbeidskrachten te krijgen. Door de Corona crisis heeft de economie in 2020 en 2021 een grote terugslag gekregen, maar op termijn zal de economie zich herstellen. Daarom zullen arbeidsmigranten ook in de toekomst van groot belang zijn voor onze economie.

Het wordt echter steeds moeilijker voldoende arbeidsmigranten naar Nederland te krijgen. Dat heeft enerzijds te maken met de economische groei en verbeterde arbeidsomstandigheden in veel Midden- en Oost-Europese landen (zoals een aanzienlijke verhoging van het minimumloon) en ook daar een vergrijzende arbeidsmarkt, en anderzijds omdat andere landen in West-Europa eveneens een groot beroep doen op arbeidsmigranten. Zeker als de economie weer aantrekt zal dat merkbaar worden.

Het gaat Oost-Europa voor de wind. Nu de werkgelegenheid en het arbeidsloon groeien, daalt de motivatie voor Oost-Europeanen om richting West-Europa te vertrekken. “Landen die verder van Oost-Europa liggen, zoals Nederland, ondervinden hiervan de meeste gevolgen. Er werken nu veel Oost-Europese arbeidskrachten – vooral Polen – in Nederland, maar hierin gaat geleidelijk verandering komen. Vooral de agrarische sector, bouw, industrie en de transportsector worden hierdoor getroffen, omdat bedrijven hier nu al worstelen met een groot personeelstekort”, zegt Nora Neuteboom, Econoom Opkomende Markten van ABN AMRO.

Bron: <https://insights.abnamro.nl/2019/06/special-arbeidsmigratie-oost-west-thuis-best/>

Wil Nederland en dus ook Goeree-Overflakkee aantrekkelijk blijven voor arbeidsmigranten, dan zal sprake moeten zijn van goede arbeidsomstandigheden en een kwalitatief goede huisvesting. Dat is allereerst de verantwoordelijkheid van werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters, maar ook de gemeente vervult hierbij een rol. Bijvoorbeeld door kaders te bieden voor de huisvesting. Maar ook om toezicht te houden op legale, goede en veilige huisvestingssituaties, op het tegengaan van uitbuiting en de opkomende ondermijning en – als het om langer of permanent hier verblijvende arbeidsmigranten gaat – het stimuleren van integratie in onze samenleving.

1.2 GOEDE HUISVESTING IS TEVENS EEN MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE

Arbeidsmigranten hebben weliswaar een inkomen uit arbeid, maar zijn toch kwetsbare burgers van onze samenleving. Ze zijn vaak onzichtbaar omdat ze niet ingeschreven staan in de BRP (Basisregistratie Personen) en hun huisvestingssituatie daarmee niet bekend is. Ook zijn ze de Nederlandse taal vaak onvoldoende machtig, waardoor ze hun weg niet weten te vinden in de Nederlandse samenleving. Periodiek komen wel meldingen binnen van slechte huisvesting van arbeidsmigranten, die bovendien niet legaal is. Ook de Corona uitbraak in het voorjaar van 2020 geeft aan dat een goed huisvestingsbeleid noodzakelijk is: arbeidsmigranten wonen vaak dicht op elkaar en worden gezamenlijk vervoerd. Soms is bij de huisvesting van arbeidsmigranten ook sprake van overlast voor omwonenden, vooral binnen de bebouwde kom. Een bijkomend probleem is dat, doordat werkgevers woningen opkopen om de arbeidsmigranten te huisvesten, de beschikbaarheid van betaalbare woningen voor andere inwoners in het gedrang komt. Ook vanuit maatschappelijk perspectief is goede, veilige en legale huisvesting dan ook een belangrijke opgave. De gemeente moet hiervoor de voorwaarden scheppen en op basis van heldere criteria huisvestingsinitiatieven op hun wenselijkheid en haalbaarheid beoordelen. Daarnaast willen we, zeker voor de langere tijd in onze gemeente verblijvende arbeidsmigranten, bijdragen aan een goed aanbod van voorzieningen en maatschappelijke ondersteuning die passen bij hun behoeften.

1.3 ANDERE GEMEENTEN, DE PROVINCIE EN HET RIJK MAKEN OOK BELEID

Steeds meer gemeenten maken beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Als een gemeente de huisvesting niet goed reguleert, ontstaat een 'waterbed effect' doordat ongewenste huisvestingssituaties zich daar naar toe verplaatsen. Gemeenten willen ook steeds vaker het huisvestingsaanbod beperken tot plaatselijk werkzame arbeidsmigranten. Voor Goeree-Overflakkee, waar veel arbeidsmigranten werken maar weinig arbeidsmigranten wonen (zie hoofdstuk 2), ligt er dan ook een flinke beleidsopgave.

De provincie Zuid-Holland heeft het 'Programma huisvesting arbeidsmigranten' ontwikkeld, dat aansluit op en uitvoering geeft aan het provinciaal beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Dit programma maakt onderdeel uit van het omgevingsbeleid van de provincie en houdt het realiseren van kwalitatief goede huisvestingsvoorzieningen voor arbeidsmigranten, onder andere via het uitvoeren van een aantal pilots. Daarnaast gaat het om het ontwikkelen van kennis en het delen van deze kennis en ervaring, alsook een ketenaanpak

die is gericht op een integrale benadering samen met alle relevante partijen.¹ Verder wordt onderzocht of het omgevingsbeleid voldoende past bij wat partijen nodig hebben om snel en voldoende huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten te realiseren.

Het Rijk zet in op een integrale aanpak om misstanden in de huisvesting en arbeidsomstandigheden van arbeidsmigranten tegen te gaan. De focus ligt hierbij op 6 thema's: voorlichting, registratie, huisvesting, vermindering van de afhankelijkheid van werkgevers en uitzendbureaus, de aanpak van malafide uitzendbureaus en het melden van misstanden.² Voor het beleidsplan is met name het streven naar goede huisvesting belangrijk. Vanuit het Rijk worden provincies aangesproken op hun coördinerende rol en het kabinet gaat in overleg met gemeenten, werkgevers en huisvesters over goede huisvesting van arbeidsmigranten.

Het naar aanleiding van het Corona virus door minister Koolmees ingestelde Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten onder leiding van Emile Roemer heeft inmiddels haar adviezen uitgebracht.³ Daarin wordt onder andere een aanscherping van de eisen voor goede huisvesting voorgesteld. Er moet niet alleen goede nieuwe huisvesting komen voor arbeidsmigranten, maar ook dat de al aanwezige huisvesting moet gaan voldoen aan deze kwaliteitseisen. Daarnaast zijn belangrijke aanbevelingen gedaan omtrent de certificering van uitzendbureaus om malafide praktijken tegen te gaan, een betere registratie van arbeidsmigranten, de ont koppeling van arbeids- en huurcontracten om uitbuiting tegen te gaan en blijvend toegang tot medische zorg na het verlies van een baan te garanderen.

1.4 LEESWIJZER

Het beleidsplan omvat een analyse van de arbeidsmigranten op Goeree-Overflakkee (hoofdstuk 2), de strategische visie van de gemeente (hoofdstuk 3), de uitwerking van het huisvestingsbeleid en het daarbij behorende flankerende beleid (hoofdstuk 4 en 5) alsmede een uitvoeringsagenda met daarbij behorende tijdsplanning, financiën en andere benodigde middelen (hoofdstuk 6).

¹ Provincie Zuid-Holland: Programma huisvesting arbeidsmigranten, 2 juli 2019.

² Minister Koolmees c.s.: Brief aan de voorzitter der Staten Generaal, Arbeidsmigratie en sociale zekerheid, 20 december 2019

³ Aanjaagteam Bescherming arbeidsmigranten: Geen tweederangsburgers, Aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan, 30 oktober 2020

2. De doelgroep in beeld

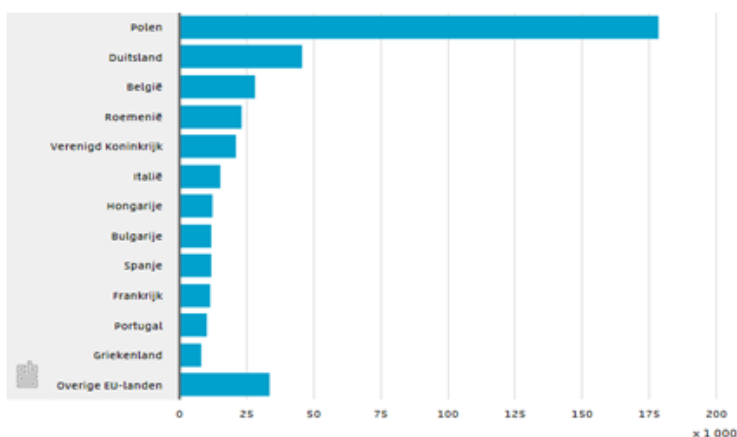
Er zijn verschillende signalen dat op Goeree-Overflakkee veel arbeidsmigranten werken, zeker in het pluk- en oogstseizoen in de agrarische sectoren. Veel van hen pendelen vanuit andere gemeenten, sommigen wonen hier. Maar hoeveel dat er precies zijn, weten we niet. Dat komt omdat ze vaak niet staan ingeschreven in de BRP (Basisregistratie Personen). Er zijn wel verschillende onderzoeken die een globale indruk geven. Op basis van deze kennis schetsen we een beeld van de huidige situatie. Daarbij gebruiken we ook informatie die bij werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters is verzameld. Voorafgaand hieraan beginnen we met enkele algemene trends. In een eerder uitgevoerd onderzoek⁴ is hierover al gerapporteerd, zodat nu met een samenvatting wordt volstaan.

2.1 ALGEMENE TRENDS

Juist omdat we op lokaal niveau niet alles weten, is het van belang enkele algemene trends aan te geven. Deels zullen deze ook op Goeree-Overflakkee van toepassing zijn. Het gaat om cijfers van voor de coronacrisis van 2020 en hierdoor zal het huidige beeld mogelijk anders zijn.

Volgens het CBS werden in 2017 in Nederland ruim 838 duizend banen vervuld door mensen met een buitenlandse nationaliteit⁵. Dat kunnen dus ook anderen dan arbeidsmigranten zijn, maar schattingen komen uit op minstens 500.000 arbeidsmigranten. Bijna de helft werd vervuld door personen uit een EU-land. Werknemers van Poolse herkomst vormen hiervan de grootste groep. Zij bezetten bijna 180 duizend banen en behoren tot de laagst betaalden.

Figuur 1: Land van herkomst van arbeidsmigranten uit de EU

De laatste jaren neemt het aandeel Poolse arbeidsmigranten af, vooral omdat de arbeidsmarkt en lonen in dit land sterk zijn verbeterd. Het aandeel arbeidsmigranten uit andere Oost-Europese landen neemt toe. Een groot deel van de buitenlandse werknemers heeft een baan in de zakelijke dienstverlening, waarbij het vooral om uitzendbureaus gaat. Vooral werknemers afkomstig uit Midden- en Oost-Europese landen behoren hiertoe en zijn in de praktijk ook in andere sectoren werkzaam.

⁴ Public Result: Arbeidsmigranten op Goeree-Overflakkee, een eerste verkenning en aanzet voor beleid, juli 2020

⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/14/bijna-180-duizend-banen-vervuld-door-polen>

Veel arbeidsmigranten verblijven minder dan een jaar in Nederland, maar er is ook een grote groep die volgens een onderzoek van SEO langer of zelfs permanent in Nederland verblijft⁶. Bij zo'n 40% gaat het om 4 jaar of langer. Het onderzoek van SEO maakt duidelijk dat naar schatting zo'n 37% van de arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa (de zogeheten 'MOE-landers') zich laten inschrijven in de BRP (Basisregistratie Personen).

De betekenis van arbeidsmigranten voor onze economie is groot. In 2016 droegen zij volgens het rapport van SEO voor € 11 miljard bij aan ons BNP (Bruto Nationaal Product). Na aftrek van de loonkosten bleef hier ruim € 5 miljard van over. Daar staan enkele maatschappelijke kosten tegenover, zoals gezondheidszorg, sociale zekerheid, huisvesting en sociale integratie. Sindsdien is dit bedrag nog aanzienlijk toegenomen; schattingen komen uit op zo'n € 15 miljard in 2019. Voor Goeree-Overflakkee zou dat bij naar schatting 2.000 werkzame arbeidsmigranten (zie par. 2.2) om een jaarlijkse bijdrage aan de lokale economie van € 60 miljoen gaan. De economische crisis als gevolg van de coronapandemie zal op dit moment vermoedelijk leiden tot een lager bedrag

2.2 AANTAL WERKZAME ARBEIDSMIGRANTEN

In december 2020 is een enquête gehouden onder de 37 bedrijven waarvan bekend is of gezien de bedrijfsactiviteiten vermoed wordt dat er arbeidsmigranten werkzaam zijn. Het blijkt dat bij 23 bedrijven daadwerkelijk arbeidsmigranten werkzaam zijn met in totaal 1.110 werkzame arbeidsmigranten. Het onderzoek kent overigens zijn beperkingen omdat vooral bedrijven buiten de agrarische sector de enquête niet hebben beantwoord. Er is dus sprake van een onvolledig beeld van het aantal arbeidsmigranten. Het beleidsplan omvat onder andere een raming van de benodigde huisvesting voor arbeidsmigranten. Dat betekent dat als deze huisvesting is gerealiseerd de vinger aan de pols moet worden gehouden of meer huisvesting nodig is. Tegelijkertijd moet worden gesteld dat het aantal werkzame arbeidsmigranten altijd zal fluctueren en dat een onvolledig beeld van het aantal arbeidsmigranten geen argument mag zijn om nu geen beleid en huisvesting te ontwikkelen. Aandachtspunt is uiteraard wel dat deze huisvesting niet alleen voor arbeidsmigranten in de agrarische sector maar ook in andere sectoren beschikbaar moet komen.

Hoewel veel arbeidsmigranten tijdelijk werkzaam zijn, blijkt het daadwerkelijk kort verblijvende aantal arbeidsmigranten (maximaal 3 maanden per jaar) slechts circa 150 te bedragen. Het overgrote deel (860 personen) verblijft hier dus langer. Nagenoeg alle arbeidsmigranten zijn in de agrarische sector werkzaam, enkele in de (voedings- of maak-) industrie of bij technische bedrijven. Het overgrote deel van de arbeidsmigranten werkt via uitzendbureaus. 7 bedrijven verwachten de komende jaren een toename van het aantal arbeidsmigranten, 3 bedrijven een afname.

Het aantal werkzame arbeidsmigranten is momenteel, mogelijk als gevolg van de Coronacrisis, wat lager dan een aantal jaren geleden. Onderzoeksbureau Tympan heeft in 2017 een schatting gemaakt van het aantal arbeidsmigranten in de Zuid-Hollandse regio's op basis van

⁶ SEO: 'De economische waarde van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa voor Nederland' 2018

inschrijving in de BRP (Basisregistratie Personen) en het landelijk WNB (Werknemersbestand), aangevuld met schattingen voor het aantal niet-geregistreerde arbeidsmigranten⁷. Dit leidt tot een raming van 1.250 arbeidsmigranten per januari 2015 op Goeree-Overflakkee, nagenoeg geheel afkomstig uit Midden- en Oost-Europa.

In 2019 is geïnventariseerd hoeveel flexwerkers bij de bollentelers op Goeree-Overflakkee werken. Voor negen grote bedrijven gaat het om 810 flexwerkers waarvan er 565 mensen buiten het eiland gehuisvest zijn in de periode juni/juli. De mensen worden o.a. buiten het eiland gehuisvest in Bergen op Zoom, Woensdrecht, Oudenbosch en Vlissingen.

In november 2020 stonden 333 volwassenen met een Midden- of Oost-Europese nationaliteit ingeschreven in de Basisregistratie Personen. Het merendeel betreft Polen (249). Daarnaast gaat het om Hongaren (25), Roemenen (21) en Slowaken (18). Aangenomen mag worden dat het overgrote deel arbeidsmigranten zijn. Een aantal zal hier langdurig of mogelijk permanent verblijven, omdat ook 83 kinderen staan ingeschreven.

2.3 HOE WONEN DE ARBEIDSMIGRANTEN?

In 2019 zijn door bureau Legitiem 105 locaties bezocht waarvan vermoed werd dat er arbeidsmigranten wonen. Bij 43 locaties is er capaciteit voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Het gaat om ruim 500 plaatsen. De meeste capaciteit is aanwezig op bungalowpark Herkingen (150 plaatsen) en motel De Goede Reede in Stellendam (122 plaatsen sinds de verbouwing). Deze twee locaties waren op dat moment ook de enige waarvan de capaciteit volledig werd benut. De circa 50 appartementen op het recreatiecomplex Koningpleisterplaats worden voor een derde deel door arbeidsmigranten bewoond. Ook wonen zij in reguliere woningen en soms bij (agrarische) bedrijven. Dat laatste is in de voormalige gemeente Oostflakkee gelegaliseerd tot een maximum van 15 personen per bedrijf. Elders op het eiland vindt het wel plaats, maar is dit niet gelegaliseerd. Zie verder bijlage 1 met statistische informatie. De beschikbare huisvestingscapaciteit zal overigens niet alleen door op het eiland werkzame arbeidsmigranten worden benut, maar ook door elders (bijvoorbeeld in het Rijnmondgebied) werkzame arbeidsmigranten.

Het onderzoek heeft zich niet gericht op een controle op brandveiligheid en een goede woonkwaliteit. Globaal bestaat de indruk dat deze zaken redelijk op orde zijn, maar in feite is hiervoor een diepgaander onderzoek nodig. Dat zou per locatie uitgevoerd kunnen worden, wanneer hiervoor een vergunning wordt aangevraagd.

Er zijn volgens Legitiem geen signalen dat de arbeidsmigranten overlast veroorzaken. Hoe de leefsituatie van arbeidsmigranten is vraagt om nader onderzoek. Bedacht dient te worden dat arbeidsmigranten hier met heel verschillende motieven werken en wonen. Zo zijn er de seizoensarbeiders die hier enkele maanden per jaar werken, en arbeidsmigranten (vaak alleenstaande mannen) die gedurende korte tijd in Nederland verblijven met als doel voldoende geld verdienen. Maar er zijn ook arbeidsmigranten die langere tijd verblijven of hier zelfs

⁷ Tympaan: 'huisvesting arbeidsmigranten' februari 2017. De peildatum is 1-1-2015.

permanent willen blijven wonen. Vaak nemen zij dan hun partner en kinderen mee. Vooral voor deze laatste groep is het van belang te weten hoe zij het leven hier ervaren.

2.4 BETEKENIS VAN DE ARBEIDSMIGRANTEN VOOR DE BEDRIJVEN

Zo'n 80 tot 90% van de arbeidsmigranten die op Goeree-Overflakkee wonen, werken ook op het eiland. Veel minder dan bijvoorbeeld Voorne-Putten kent het eiland Goeree-Overflakkee arbeidsmigranten die elders werken, bijvoorbeeld in Rijnmond. Gedurende de tijdelijke piek in de land- en tuinbouw zijn er wel veel arbeidsmigranten op het eiland werkzaam die elders wonen, veelal in Zeeland en Noord-Brabant.

In het eerder genoemde onderzoek van Public Result naar arbeidsmigranten op Goeree-Overflakkee zijn ook een enquête en interviews gehouden bij kleine, middelgrote en grote bedrijven. De enquête is gehouden onder 76 bedrijven in vrijwel alle bedrijfstakken en branches waar arbeidsmigranten werkzaam zijn. Met 6 bedrijven is een aanvullend interview gehouden.

Belangrijkste uitkomsten van de enquête (zie ook bijlage 1)

- 34% (26 bedrijven) heeft arbeidsmigranten in dienst. vooral in de agrarische sector, de industrie en transport en logistiek.
- Meestal minder dan 25 arbeidsmigranten per bedrijf, maar soms ook meer dan 100.
- In de meeste gevallen uitzendkrachten.
- Vooral Polen, bij de grote bedrijven een mix aan nationaliteiten.
- Belangrijkste reden om arbeidsmigranten in dienst te hebben: tekort aan personeel.
- Redenen om geen arbeidsmigranten in dienst te hebben (50 bedrijven): voldoende personeel, taal- en cultuurbarrières, imago van arbeidsmigranten, onvoldoende huisvesting, ontbreken van beleid bij de gemeente. Maar ook het niet kunnen vinden van arbeidsmigranten met voldoende opleiding en vakkennis.
- 24 van de 50 bedrijven die geen arbeidsmigranten in dienst hebben, verwachten in de toekomst dit wel te zullen doen. Veel bedrijven die nu wel arbeidsmigranten in dienst hebben, verwachten een verdere groei.
- Toenemende behoefte aan arbeidsmigranten met een goed opleidingsniveau, zoals MBO 3 en 4 en zelfs HBO.

In de interviews is enkele keren naar voren gekomen dat, zeker als het gaat om de huisvesting van arbeidsmigranten die hier lange tijd of permanent verblijven, integratie in de samenleving voorop moet staan.

Verder hebben de bedrijven aangegeven dat zij blij zijn met het initiatief van de gemeente om beleid te ontwikkelen met betrekking tot de huisvesting van arbeidsmigranten. Het zijn overigens alleen de grote bedrijven die ontevreden zijn met de huidige huisvestingsmogelijkheden.

De informatie van veel bedrijven dat zij in de toekomst meer arbeidsmigranten nodig hebben, wordt ondersteund door een onderzoek van Public Result naar de toekomstige ontwikkeling van de arbeidsmarkt. Een raming laat zien dat tussen 2018 en 2025 als gevolg van uitstroom uit de

arbeidsmarkt vraag ontstaat naar zo'n 3.700 nieuwe werknemers (fte, dat wil zeggen volledige banen). Dit ondanks de toename van de arbeidsproductiviteit door onder andere robotisering. Een deel van deze vraag kan worden gevonden door het behoud van talent op het eiland (minder vertrek naar elders) te bevorderen en door mensen uit de eigen gemeente weer aan het werk te brengen (zij-instroom). Desondanks zal een beroep moeten worden gedaan op arbeidsmigranten uit Europa en mogelijk daarbuiten. Als wordt gekeken naar werk op VMBO/MBO 1-2 niveau gaat het al gauw om zo'n 600 arbeidsmigranten. Het gaat daarbij vooral om de sectoren industrie, handel en reparatie en de zorg (zie bijlage 1). Deze raming is van voor de coronacrisis. Op dit moment kan niet worden overzien of de cijfers als gevolg hiervan ook op langere termijn naar beneden bijgesteld moeten worden.

3 ■ Strategische visie: wat willen we bereiken?

Onze hoofddoelstelling is dat we op Goeree-Overflakkee zorgen voor goede woon- en leefomstandigheden voor arbeidsmigranten. Het gaat daarbij om de arbeidsmigranten die hier nu al wonen, maar ook om arbeidsmigranten die hier wel werken maar nu nog niet wonen. Door een deel van hen hier te huisvesten (waaronder seizoensarbeiders die hier enkele maanden per jaar werken) kunnen we de dagelijkse pendel met alle negatieve gevolgen van dien (verkeersbewegingen, milieubelasting, gezondheid van de arbeidsmigranten) beperken. Het is overigens een illusie om elke arbeidsmigrant die hier werkt hier ook te huisvesten, al was het maar omdat vooral uitzendkrachten een fluïde groep zijn die op verschillende plaatsen op en buiten het eiland werken. Tot slot moeten we rekening houden met de huisvestingsopgave vanwege een toekomstige groei van het aantal arbeidsmigranten.

3.1 DOELSTELLINGEN VAN HET BELEID

Bij de hierboven genoemde hoofddoelstelling te realiseren formuleren we de volgende neven-doelstellingen:

- Om te komen tot voldoende goede, veilige en legale huisvesting stellen we expliciete kwaliteitseisen aan de huisvesting. Daarmee ontstaat een helder en eenduidig toetsingskader en speelveld voor alle partijen die met initiatieven komen voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Maar ook voor de beoordeling van de huidige vaak niet legale huisvesting, die op basis daarvan eventueel gelegaliseerd kan worden.
- Om zicht te hebben hoe arbeidsmigranten hier wonen moeten we weten waar ze wonen. We stimuleren daarom dat zij zoveel mogelijk staan ingeschreven in de BRP (Basisregistratie Personen). Inschrijving in de BRP versterkt ook de sociale zekerheid van arbeidsmigranten zelf.
- We streven naar voldoende controle en indien nodig handhaving om arbeidsmigranten goed, veilig en legaal te laten wonen. Daarnaast richten controle en handhaving zich op het voorkomen van overlast gevende situaties. Daarbij moeten wel steeds de noodzakelijke inzet en kosten worden afgewogen tegen het te bereiken resultaat. Waar nodig werken we met andere instanties samen om misstanden in de woon- werksituatie tegen te gaan.
- Zeker voor de langdurig verblijvende arbeidsmigranten creëren we kansen om hen te kunnen laten integreren in onze samenleving. De gemeente kan daar, samen met anderen (maatschappelijke organisaties, inwoners), een bijdrage aan leveren.
- Om deze doelstellingen te bereiken zorgen we voor goede informatie en communicatie. Dat gaat in de eerste plaats om de arbeidsmigranten zelf, maar daarnaast ook onze stakeholders (werkgevers, uitzendbureaus, huisvesters en maatschappelijke organisaties) en zeker ook onze andere inwoners. Ook kan een rol voor partners in de veiligheidsregio (politie, brandweer en GGD) zijn weggelegd.

We willen deze doelstellingen realiseren vanuit verschillende dimensies.

Economie en arbeidsmarkt

- De betekenis van de arbeidsmigranten voor de economie en arbeidsmarkt is groot. Ook in de toekomst hebben we arbeidsmigranten hard nodig om de economie draaiend te houden. Tegelijkertijd is het reëel om bij de vestiging van nieuwe of uitbreiding van bestaande bedrijven de eis te stellen als daardoor sprake is van meer arbeidsmigranten, tegelijkertijd aan hen de eis te stellen zelf met goede oplossingen voor de huisvesting, eventueel vervoer, leefbaarheid enz. te komen.
- De enquête onder de bedrijven (par. 2.4) heeft duidelijk gemaakt dat ook in het geval van arbeidsmigranten sprake is van steeds beter gekwalificeerde werknemers. In de samenwerking tussen de '3 O's' (ondernemers, onderwijs en overheid) moet aan de orde komen hoe zij hierin kunnen worden gefaciliteerd.

Ruimtelijke ordening en woonbeleid

- De huisvesting van arbeidsmigranten is door de huisvestingsopgave ook een ruimtelijk ordeningsvraagstuk: waar, hoe en in welke mate kunnen arbeidsmigranten worden gehuisvest? Maar ook: welke juridische mogelijkheden om snel en flexibel tijdelijk af te wijken van het bestaande bestemmingsplan om in te spelen op de huisvestingsbehoefte van arbeidsmigranten? Welke randvoorwaarden zijn er vanuit het planologisch beleid (waaronder landschap, natuur, milieu, enz.) en het beperken van de vervoersbewegingen? Het is belangrijk dat de gemeente dit meeneemt in haar omgevingsvisie en bestemmingsplannen.
- Vanuit het woonbeleid is de vraag welke eisen gesteld moeten worden aan goede en veilige huisvesting. Maar ook: is kamergewijze verhuur in woningen acceptabel en zo ja onder welke voorwaarden?
- Hoewel het bij de meeste arbeidsmigranten om tijdelijke huisvesting gaat, zullen langdurig verblijvende arbeidsmigranten misschien ook een beroep doen op de reguliere woningvoorraad. Bij permanent verblijvende werknemers gaat het in feite niet meer om arbeidsmigranten, maar om burgers uit een ander EU land die hier gaan wonen. Anderzijds kunnen bij het realiseren van voldoende tijdelijke huisvesting door bedrijven opgekochte woningen voor de kamergewijze verhuur aan arbeidsmigranten weer terug worden gezet op de reguliere woningmarkt. In het woonbeleid is aandacht nodig voor dit soort ontwikkelingen.

Sociaal-maatschappelijk beleid

- Arbeidsmigranten hebben behoefte aan vrijetijdsvoorzieningen. Om wat voor voorzieningen gaat het dan? De voorzieningen verminderen ook de kans op overlast voor de omgeving.
- Hoe bieden we kansen aan arbeidsmigranten voor deelname aan de samenleving?
- Hoe verminderen we de afhankelijkheid van arbeidsmigranten van uitzendbureaus?
- Hoe maken we werkgevers mede verantwoordelijk voor de positie van arbeidsmigranten die in dienst zijn van uitzendbureaus, zeker als zij ook voor de huisvesting zorg dragen (ketenaansprakelijkheid)?

Integrale veiligheid

- Hoe kunnen ten behoeve van de veiligheid en leefbaarheid voor arbeidsmigranten controle en handhaving efficiënt en effectief worden georganiseerd, rekening houdend met de beschikbare (financiële) middelen, en welk (juridisch) instrumentarium is hiervoor gewenst?

- Hoe kan de inschrijving in de BRP (Basisregistratie) gestimuleerd worden en welke extra mogelijkheden biedt dit voor goede controle en handhaving?
- Welke preventieve maatregelen zijn gewenst om eventuele overlast van arbeidsmigranten te voorkomen en welke eisen stelt dit aan informatie en communicatie?

We realiseren ons dat we als gemeente maar beperkt invloed hebben op de woon- en werkomstandigheden van arbeidsmigranten. Bij de genoemde doelstellingen hebben we onze stakeholders hard nodig. Als het gaat om goede werkomstandigheden is de gemeente slechts beperkt aan zet. Hier ligt meer een rol voor de Inspectie SZW, vakbonden, de Belastingdienst en de FIOD. Maar de gemeente kan in bepaalde situaties wel participeren.

Weliswaar is Goeree-Overflakkee een eiland, maar niet een geïsoleerd gebied. Economie, arbeidsmarkt en woningmarkt zijn (boven-)regionaal georganiseerd. Dat betekent dat Goeree-Overflakkee op het terrein van de arbeidsmigranten zal moeten samenwerken met de andere Zuid-Hollandse eilanden en de aangrenzende Zeeuwse en West-Brabantse regio.

Bij de ontwikkeling van het beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten is sprake van een economische dimensie, een ruimtelijke dimensie, een sociaal maatschappelijke dimensie en tot slot een dimensie vanuit integrale veiligheid.

3.2 WERKWIJZE EN OPZET VAN HET BELEIDSPLAN

Al met al ligt er een stevige beleidsopgave voor de gemeente Goeree-Overflakkee. Deze berust op drie pijlers:

1. *We ontwikkelen het beleid in een aantal stappen:* na een inventarisatie van de huidige situatie volgt een dialoof fase met stakeholders die leidt tot het vastleggen van de hoofdlijnen van het beleid. Tot 2025 vindt een uitwerking in concrete maatregelen plaats. De ontwikkelingen en effecten van de maatregelen bij de uitvoering van het beleid zullen goed moeten worden gemonitord en zo nodig moet het beleid hierop worden aangepast.
2. *We ontwikkelen integraal beleid:* huisvesting staat centraal, maar de andere thema's zijn flankerend voor het huisvestingsbeleid. Dat betekent dat vanuit de gemeente disciplines als wonen, ruimtelijke ordening, economie, burgerzaken, communicatie en handhaving nauw zijn betrokken bij het opstellen van het beleidsplan.
3. *We ontwikkelen interactief beleid* dat in samenspraak met werkgevers, uitzendbureaus, huisvesters, maatschappelijke organisaties en niet in de laatste plaats inwoners van de gemeente (waaronder arbeidsmigranten) tot stand komt. Als gevolg van het coronavirus is het niet mogelijk gebleken met hen een brede bijeenkomst te houden, maar op 24 november 2020 en 23 maart 2021 zijn digitale bijeenkomsten georganiseerd, waarvan de uitkomsten in het beleidsplan zijn verwerkt. Ook bij de uitvoering van het beleid worden deze partijen periodiek betrokken.

4 ■ Huisvestingsbeleid

De raming van het aantal arbeidsmigranten op Goeree-Overflakkee (zie hoofdstuk 2) leidt tot de conclusie dat we de komende jaren in ieder geval zo'n 1.000 arbeidsmigranten moeten huisvesten die hier langer dan 3 maanden verblijven. In hoofdstuk 2 is aangegeven dat naar alle waarschijnlijkheid meer arbeidsmigranten moeten worden gehuisvest, zodat na realisering van de genoemde huisvestingsopgave bezien moet worden wat de nog resterende huisvestingsbehoefte is. Ook zullen we voor een groter aantal seizoenarbeiders dan nu huisvesting moeten zien te vinden om de pendel van Zeeland en West Brabant te verminderen. De gemeente realiseert zelf geen huisvesting, maar staat deze – als aan de nodige voorwaarden is voldaan – wel toe. Dit hoofdstuk beschrijft dan ook vooral het toetsingskader om initiatieven voor nieuwe huisvesting te kunnen beoordelen en om bestaande situaties eventueel te legaliseren.

4.1 HUISVESTINGSOPGAVE OP GOEREE-OVERFLAKKEE

Voor de huisvesting van arbeidsmigranten wordt een onderscheid gemaakt tussen 'short stay' en 'mid stay'. Bij short stay gaat het om een verblijf van enkele maanden⁸. Het gaat hierbij vooral om arbeidsmigranten die werkzaam zijn bij agrarische bedrijven in het pluk- en oogstseizoen en daarom vaak bij deze bedrijven zijn gehuisvest. Deze huisvesting is dus niet het gehele jaar in gebruik. Bij mid stay gaat het om een langer verblijf. Soms is dat voor arbeidsmigranten die hier een aantal jaren werken, maar het kan natuurlijk ook gaan om arbeidsmigranten die hier maar een korte tijd (meestal via een uitzendbureau) werkzaam zijn. Deze huisvesting is dus het jaar rond in gebruik, ook al zullen de bewoners wisselen. Voor arbeidsmigranten die hier een groot aantal jaren of permanent verblijven, is het huren van een (sociale) huurwoning of het kopen van een woning de meest aangewezen weg. Zeker bij permanent verblijf kan dan niet meer van arbeidsmigranten worden gesproken, maar van EU burgers die emigreren naar Nederland. Uiteraard leidt dit wel tot een toename van de druk op de woningmarkt (met name in de sociale huur en goedkope koopsector). Het beleidsplan richt zich vooral op de mid stay voorzieningen en daarnaast de short stay. Permanente huisvesting maakt deel uit van het reguliere woonbeleid.

Rekening houdend met het feit dat nu al minimaal 860 arbeidsmigranten langer dan 3 maanden per jaar op het eiland verblijven (vermoedelijk meer) en bovendien arbeidsmigranten op het eiland wonen die elders, vooral in het Rijnmondgebied, werken ligt er al gauw de opgave om zo'n 1.000 plaatsen in de vorm van mid stay huisvesting beschikbaar te hebben. Op grond van een door Public Result uitgevoerde arbeidsmarktverkenning kan dit aantal tot 2025 nog eens met maximaal 600 toenemen als gevolg van de vergrijzing. Uiteraard heeft de huidige

⁸ In het beleidsplan stellen we deze periode conform het beleid van de provincie Zuid-Holland op maximaal 3 maanden.

coronacrisis grote invloed op de economie. Maar zeker in de agrarische sector blijft het werk en aangenomen mag worden dat de economie zich de komende jaren weer zal herstellen. Van de huidige huisvestingslocaties zouden Motel De Goede Reede (120 plaatsen) en het recreatiecomplex Koningpleisterplaats (50 plaatsen) in aanmerking kunnen komen voor legalisering. In Motel De Goede Reede gaat het overigens om arbeidsmigranten die niet op Goeree-Overflakkee werken. Daarnaast gaan we er van uit dat de helft van het aantal plaatsen in woningen (120 plaatsen op basis van kamergewijze verhuur) voor legalisering in aanmerking kan komen, al dan niet in de vorm van overgangsbeleid. Ook is huisvesting bij agrarische bedrijven soms al gelegaliseerd. Al met al bedraagt het huidige legale aanbod 300-400 plaatsen. Dat betekent dat de komende jaren nog 600-700 plaatsen moeten worden toegevoegd in de vorm van mid stay huisvesting. De arbeidsmarktverkenning laat zien dat op langere termijn mogelijk nog sprake is van een verdere toename van de huisvestingsbehoefte..

4.2 MID STAY HUISVESTING TOT 2025

Gezien de bovenstaande raming zal de gemeente stimuleren dat nieuwbouwiniciatieven worden ingediend voor zo'n 600-700 plaatsen en daarnaast zo'n 300-400 bestaande plaatsen legaliseren (mits zij voldoen aan de gestelde eisen). Uiteraard zijn dit communicerende vaten: Daarvoor is een toetsingskader nodig dat is gebaseerd op 3 hoofdvragen:

1. Past het initiatief bij de gewenste huisvestingsoplossingen?
2. Past het initiatief bij de gewenste spreiding over het eiland?
3. Voldoet het initiatief aan de gestelde randvoorwaarden en kwaliteitseisen?

Ad 1: Huisvestingsoplossingen

Voor de mid stay huisvesting zijn verschillende opties denkbaar: bij agrarische bedrijven, op vakantieparken, elders in het buitengebied, aan de randen van (gemengde) bedrijventerreinen, aan de randen van de woonbebouwing, door de ombouw van vrijkomend maatschappelijk vastgoed of scholen of in de vorm van kamergewijze verhuur. Deze zijn weergegeven in bijlage 2. Sommige opties zijn wel wenselijk, maar moeilijk realiseerbaar. Weer andere vinden we niet wenselijk:

Geconcentreerde huisvesting binnen of aan de randen van de woonkernen

De gemeente ziet in de praktijk geen mogelijkheden binnen de huidige dorpskernen voor de nieuw te realiseren huisvesting voor arbeidsmigranten vanwege gebrek aan bouwlocaties door het restrictieve beleid van de provincie. Uit diverse onderzoeken blijkt dat er een toenemende vraag is naar dorps wonen, waardoor ook in de meer landelijke regio's als Goeree-Overflakkee een toename van het aantal woningen noodzakelijk is. De trendraming van de provincie die is gebruikt voor het opstellen van het woningbouwprogramma leidt tot knelpunten als het gaat om bouwlocaties. Het contourenbeleid dat jarenlang door de provincie is gevoerd gaat uit van uitbreiding binnen het bestaande stads- en dorpsgebied (BSD). De mogelijkheden hiervoor zijn zeer beperkt en bovendien willen we graag het dorpse karakter behouden.

Geconcentreerde huisvesting op gemengde bedrijventerreinen

Nog afgezien van de vaak aanwezige milieuzonering (geluidscontouren) en de mogelijke inperking van de al aanwezige bedrijven, speelt het punt dat Goeree-Overflakkee een tekort

heeft aan bedrijventerreinen. Geconcentreerde huisvesting voor arbeidsmigranten op bedrijventerreinen is daarmee niet of nauwelijks mogelijk.

Kamergewijze verhuur in woningen

De gemeente heeft inmiddels de kamergewijze verhuur door middel van een voorbereidingsbesluit (gevolgd door een op te stellen paraplubestemmingsplan) aan banden gelegd. Voor bestaande situaties gaat een overgangsregeling gelden. Daarmee kunnen nu door uitzendbureaus gekochte woningen weer teruggezet worden op de reguliere woningmarkt, waardoor de kansen voor met name starters op de woningmarkt zullen stijgen. Om beter grip te krijgen op de kamergewijze verhuur kan de gemeente een verhuurdersvergunning dan wel een exploitatievergunning als instrumentarium in gaan zetten. Vooralsnog gaan we er van uit dat via kamergewijze verhuur zo'n 100 plaatsen voor arbeidsmigranten beschikbaar blijven.

Daarmee blijven de volgende huisvestingsmogelijkheden over:

Op vakantieparken

Hoewel de gemeente de mogelijkheden heeft verkend om de huisvesting van arbeidsmigranten op vakantieparken te legaliseren, biedt dit slechts beperkte mogelijkheden: het verhoudt zich ook niet met de recreatieve functie en op de meeste parken zijn de verenigingen van eigenaren tegen het legaliseren van dergelijke huisvesting voor arbeidsmigranten. Van de huidige huisvestingslocaties zouden uitsluitend Motel De Goede Reede in Stellendam (122 plaatsen) en het recreatiecomplex Koningpleisterplaats (50 plaatsen) in aanmerking kunnen komen voor legalisering. In Motel De Goede Reede gaat het zoals eerder vermeld om arbeidsmigranten die niet op Goeree-Overflakkee werken.

Bij agrarische bedrijven

Huisvesting bij agrarische bedrijven kan niet alleen voor de short stay maar ook voor de mid stay als een oplossing worden gezien. De voormalige gemeente Oostflakkee heeft dit in het verleden al toegestaan tot een maximum van 15 plaatsen per bedrijf. Gezien de grote behoefte aan huisvesting bij agrarische bedrijven heeft de gemeente een voorkeur gegeven voor deze optie voor het gehele eiland. Het zou dan moeten gaan om huisvesting voor maximaal 40 personen per bedrijf, tenzij kan worden aangetoond dat een groter aantal noodzakelijk is voor de (eigen) bedrijfsvoering en sprake is van goede woon- en leefomstandigheden. Een aandachtspunt is het beperken van de afhankelijkheid van de arbeidsmigrant van de werkgever als huisvester en het voorkomen van uitbuiting. De ervaring van de gemeente is overigens dat veel agrarische werkgevers voorzien in behoorlijke huisvesting en goed zorgen voor hun medewerkers. Dat kan niet altijd van de uitzendbureaus worden gezegd. Wanneer de bedrijven het jaar rond arbeidsmigranten mogen huisvesten is de kans op financiering door de bank om te komen tot kwalitatief goede voorzieningen groter dan bij short stay. Overigens verblijven ook seizoensarbeiders vaak langere tijd op het eiland, omdat ze binnen de agrarische sector opeenvolgend werken bij verschillende bedrijfstacken.

Geconcentreerde huisvesting in het buitengebied

Om in de resterende mid stay huisvestingsbehoefte te voorzien wil de gemeente de realisering van voorlopig 4 locaties in het buitengebied mogelijk maken met een grootte van 150-200 plaatsen per locatie. Bij gebleken behoefte kan dit aantal worden uitgebreid. Uiteraard is dit afhankelijk van initiatieven die worden ingediend en de mate waarin agrariërs bij het eigen bedrijf arbeidsmigranten kunnen en willen huisvesten. Een zekere schaalgrootte is gewenst omdat daarmee ook voldoende recreatieve voorzieningen, een winkeltje en 24/7 beheer mogelijk zijn.

Ad 2: Spreiding over het eiland

Goeree-Overflakkee is qua oppervlakte een grote gemeente. Mede gezien de aanzienlijke aantallen te huisvesten arbeidsmigranten is het dan ook wenselijk om een indicatie te geven over de gewenste spreiding over de gemeente, rekening houdend met de draagkracht van de kernen en de aanwezige economische activiteiten. Uiteraard is dit niet meer dan indicatief, aangezien de gemeente afhankelijk is van initiatieven voor de huisvesting van arbeidsmigranten die worden ingediend. Wel kan de indicatieve spreiding van invloed zijn op het al dan niet honoreren van initiatieven. We denken hierbij aan de volgende verdeling voor de in totaal 1.000 arbeidsmigranten (inclusief bestaande legale of te legaliseren huisvesting):

West: Gezien het restrictieve beleid voor de permanente bewoning van vakantieparken en de kamergewijze verhuur, zullen op deze wijze in het westelijk deel van Goeree-Overflakkee niet meer dan zo'n 100 arbeidsmigranten legaal kunnen wonen. Juist hier speelt dat al een groot aantal woningen is onttrokken aan de reguliere woningvoorraad doordat zij als tweede woning worden gebruikt. De huisvestingsmogelijkheden bij agrarische bedrijven is hier eveneens beperkt. Dat betekent dat hier tenminste één locatie voor geconcentreerde huisvesting (150 tot 200 plaatsen) ontwikkeld moet worden.

Midden: naast de huisvesting bij agrarische bedrijven wordt (afhankelijk van de resterende behoefte) gedacht aan voorlopig één locatie voor in totaal 150-200 arbeidsmigranten. In het

kader van het overgangsbeleid zal in bestaande situaties kamergewijze verhuur nog tijdelijk moeten worden toegestaan.

Oost: naast de huisvesting bij agrarische bedrijven wordt (afhankelijk van de resterende behoefte) gedacht aan twee opvanglocaties voor elk 150-200 arbeidsmigranten. Ook hier is (in het kader van het overgangsbeleid) bestaande kamergewijze verhuur nog tijdelijk toegestaan.

Ad 3: Randvoorwaarden en kwaliteitseisen

Nieuw te realiseren huisvesting voor arbeidsmigranten zal alleen mogelijk worden gemaakt op basis van een door de gemeente verstrekte tijdelijke omgevingsvergunning. Dat geldt ook voor panden die nu al worden gebruikt voor de huisvesting van arbeidsmigranten en die in aanmerking komen voor legalisering door de gemeente. Juist omdat we ervaring op willen doen met de huisvesting van arbeidsmigranten en te zijner tijd evalueren, gaat het uitsluitend om een tijdelijke omgevingsvergunning. Een periode van 10 jaar met een mogelijke verlenging van 5 jaar maakt voor investeerders een sluitende exploitatie mogelijk. Voor een tijdelijke omgevingsvergunning is geen bestemmingsplanwijziging nodig.

Juridische basis tijdelijke omgevingsvergunning voor de huisvesting van arbeidsmigranten

De gemeente kan een omgevingsvergunning afgeven voor de huisvesting van arbeidsmigranten op basis van artikel 4 van bijlage II van het Besluit omgevingsrecht (Bor), de zogeheten 'kruimelregeling'. Hierdoor is het mogelijk in afwijking van het bestemmingsplan te bouwen. De kruimelregeling geldt voor een aantal specifieke gevallen. In lid 9 van artikel 4 is opgenomen dat buiten de bebouwde kom liggende bestaande bouwwerken en nieuwbouw die het bestaande bouwoppervlak/-volume niet vergroten, gebruikt mogen worden voor de werknemers (waaronder arbeidsmigranten) voor zover het om een logiesfunctie gaat. De provinciale verordening met de ladder duurzame verstedelijking is hierop niet van toepassing. Voor de vergunningverlening is de regulier voorbereidingsprocedure van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van toepassing.

Als het gaat om grootschalige huisvesting, met name als die de 500m² bebouwd oppervlak overschrijdt, is de kruimelregeling naar alle waarschijnlijkheid niet van toepassing omdat dit als stedelijke ontwikkeling kan worden aangemerkt (al is in de jurisprudentie niet een vaste lijn te ontdekken). Hiervoor zal een uitgebreide omgevingsvergunning moeten worden aangevraagd. Hierbij zal ook de provincie haar oordeel geven en zal de gemeente moeten motiveren waarom geen ontwikkeling mogelijk is binnen het BSD (bestaand stads- en dorpsgebied).

Volgens artikel 2.12 van (Wabo) en artikel 5.16 van de Bor kan de gemeente aan de vergunningverlening een termijn verbinden tot 15 jaar, dus een tijdelijke omgevingsvergunning.

Voor de vergunningverlening gelden randvoorwaarden en kwaliteitscriteria. Uitgangspunt voor de kwaliteit van de huisvesting zijn de eisen die in het keurmerk van de Stichting Normering Flexwonen (SNF) zijn vastgelegd. Voor de bedrijven in de agrarische sector die zelf arbeidsmigranten in dienst hebben is er een vergelijkbaar keurmerk, namelijk het Agrarisch Keurmerk Flexwonen (AKF). Beide keurmerken zijn inmiddels gelijk, zij het dat het AKF enkele aanvullende eisen kent voor short stay huisvesting in de agrarische sector. Het ligt in de lijn van de verwachting dat deze eisen voor beide keurmerken worden aangepast aan de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (commissie Roemer). De

aanbevelingen hebben met name betrekking op een groter woonoppervlak voor de arbeidsmigranten en minder personen op een kamer. Overigens hanteren inmiddels veel huisvesters al deze aanbevelingen of gaan zelfs van nog hogere eisen uit. In bijlage 3 is een toetsingskader voor de beoordeling van huisvestingsinitiatieven opgenomen met een aantal randvoorwaarden en uitgangspunten.

Op agrarische bedrijven mogen in principe niet meer dan 40 arbeidsmigranten worden gehuisvest. Als het gaat om (tijdelijke) huisvesting in chalets (short stay) mogen daar maximaal 20 arbeidsmigranten worden gehuisvest, zie par. 4.3. Boven het aantal van 20 gaat het om huisvesting in de agrarische bebouwing en valt deze onder mid stay. Agrarische bedrijven die meer dan 40 arbeidsmigranten willen huisvesten, dienen gebruik te maken van de te realiseren geconcentreerde vormen van huisvesting in het buitengebied. Ook kan de gemeente toestemming geven dat zij bij een ander agrarisch bedrijf in de buurt worden gehuisvest waar geen of weinig arbeidsmigranten wonen, mits de eigenaar van dat bedrijf zelf op het bedrijf woont. Dit om het opkopen van agrarische bedrijven door bedrijven die zich richten op de huisvesting van arbeidsmigranten tegen te gaan.

Een belangrijk punt is dat – in lijn met de aanbevelingen van de commissie Roemer – de gemeente een scheiding van baan en bed wil, in ieder geval als het gaat om de huisvesting in de genoemde geconcentreerde huisvesting. Concreet betekent het dat een werkgever of uitzendbureau niet zelf tevens als huisvester optreedt. Er moet dus sprake zijn van een onafhankelijke huisvester die aan de arbeidsmigranten verhuurt. Daarmee worden misstanden en uitbuiting zoveel mogelijk voorkomen. Als arbeidsmigranten bij het agrarisch bedrijf waar zij werken worden gehuisvest, wordt deze eis losgelaten al zal de gemeente er waar mogelijk op toezien dat ook hier geen sprake is van misstanden en uitbuiting.

Tot slot vraagt de huurbescherming van arbeidsmigranten de aandacht. Als zij een huurovereenkomst voor onbepaalde tijd hebben vallen zij net als alle andere inwoners onder de regels van de huurbescherming. Bij een tijdelijk huurcontract (maximaal 2 jaar bij zelfstandige woonruimte en 5 jaar bij onzelfstandige woonruimte) is geen sprake van huurbescherming, maar de arbeidsmigranten weten op voorhand waar zij aan toe zijn en bovendien mag de verhuurder het huurcontract niet tussentijds opzeggen (de huurder wel). De meeste arbeidsmigranten in de mid en short stay voorzieningen zullen echter op basis van logies dan wel een flexibel huurcontract voor korte duur worden gehuisvest. Omdat hier hun rechten niet goed zijn geregeld, zal de gemeente bij het afgeven van een omgevings- of exploitatievergunning de eis stellen dat bij beëindiging van de huisvesting door het aflopen van de arbeidsovereenkomst de arbeidsmigrant nog 2 weken mag blijven wonen. Daarmee kan dakloosheid worden voorkomen. Uiteraard geldt dat niet bij ontslag op staande voet in de zin van een rechtsgeldig ontslag wegens dringende redenen (diefstal, bedreiging, ernstig plichtsverzuim, enz.). In dat geval is het wel redelijk dat om humane redenen de betreffende arbeidsmigrant nog bijvoorbeeld 48 uur respijt krijgt.

4.3 SHORT STAY HUISVESTING

Ook voor de seizoensarbeiders in de agrarische sector geldt dat als zij gedurende het pluk- en oogstseizoen voor bedrijven op Goeree-Overflakkee werken, huisvesting gevonden moet worden. Het gaat hier om een tijdelijke piekbehoefte. Daarbij is huisvesting in caravans of tenten niet acceptabel. Wel kan conform de huidige situatie worden gedacht aan huisvesting binnen de agrarische bedrijfsbebouwing of eventueel te plaatsen chalets. Om verrommeling van het landschap tegen te gaan wordt daarbij uitgegaan van maximaal 20 arbeidsmigranten die in chalets worden gehuisvest. Wanneer sprake is van een groter aantal seizoensarbeiders waarvoor binnen de agrarische bedrijfsbebouwing geen plaats is, zal een beroep moeten worden gedaan op de te realiseren geconcentreerde huisvesting zoals in de vorige paragraaf genoemd. Als daar geen capaciteit gevonden kan worden, kan worden gedacht aan huisvesting bij een ander agrarisch bedrijf in de buurt, mits de eigenaar van het bedrijf er zelf woont. Verder zal aan met de mid stay huisvesting vergelijkbare randvoorwaarden en kwaliteitseisen voldaan moeten worden. Bijlage 3 geeft ook voor deze huisvesting een toetsingskader.

4.4 LONG STAY HUISVESTING

Het beleidsplan gaat uitsluitend over mid en short stay huisvesting. Bij arbeidsmigranten die hier langdurig of permanent blijven wonen is dit geen goede oplossing. Voor hen is in feite een reguliere (sociale) huur of koopwoning de enige goede oplossing. In de eerste plaats omdat daarmee de kansen op integratie in de samenleving groter worden, in de tweede plaats omdat ze als zij uitstromen uit de mid stay huisvesting weer ruimte vrij maken voor nieuwe arbeidsmigranten. Tegelijkertijd legt dit een extra druk op de reguliere woningmarkt. Daarbij moet worden bedacht dat de doorstroombmogelijkheden worden belemmerd door de lange inschrijfduur voor een sociale huurwoning, evenals de hoge koopprijzen. Uiteraard dienen deze arbeidsmigranten (die dan eigenlijk gewone inwoners van Goeree-Overflakkee zijn geworden) als zij een beroep willen doen op een sociale huurwoning zich tijdig in te schrijven. Zij zullen daarop geattendeerd moeten worden. Mogelijk biedt de ontwikkeling van flexwonen concepten, eventueel in combinatie met andere doelgroepen, een (tussen-) oplossing. Eén en ander zal in overleg met de woningcorporatie in het reguliere woonbeleid moeten worden uitgewerkt.

4.5 OVERGANGSREGELING

In het verleden is soms al (met name door de voormalige gemeente Oostflakkee) een vergunning afgegeven voor de huisvesting van arbeidsmigranten, zowel voor short stay als mid stay. Aangezien – mede vanwege de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten – in dit beleidsplan hogere eisen aan de huisvesting van arbeidsmigranten worden gesteld dan ten tijde van de vergunningverlening het geval was, zal voor deze situaties een overgangsregeling van kracht worden. Dat geldt ook voor de eis van de scheiding van baan en bed. In de verdere uitwerking wordt bezien hoe we tot een goede overgangsregeling komen voor bestaande legale huisvesting en dat met dit uitgangspunt de financiële haalbaarheid van de huisvesting bij agrarische bedrijven gewaarborgd blijft.

Daarbij zal sprake zijn van maatwerk, waarbij het college samen met de huisvester streeft naar een oplossing die enerzijds voldoende huisvestingskwaliteit voor de arbeidsmigrant garandeert en anderzijds geen onredelijke investeringen van de huisvester vergt. Uiteraard zijn eerder aanpassingen vereist als al lang geleden investeringen voor de huisvesting zijn gedaan (meer dan 10 jaar geleden), dan wanneer het om recente investeringen gaat.

4.6 REGULERING KAMERGEWIJZE VERHUUR EN BRANDVEILIGGEBRUIK

Hoewel regulering altijd administratieve lasten voor zowel de gemeente als de huisvester inhoudt, is deze toch wenselijk. Juist omdat arbeidsmigranten een vaak onzichtbare en kwetsbare groep vormen, moeten er voldoende waarborgen zijn voor goede, veilige en gelegaliseerde huisvesting. Bovendien moet voorkomen worden dat de huisvesting leidt tot overlast voor omwonenden.

Reguleren kamergewijze verhuur en logies

De gemeente heeft met een paraplubestemmingsplan de kamergewijze verhuur aan banden gelegd. Hierdoor is nieuwe kamergewijze verhuur niet meer toegestaan, terwijl voor al bestaande kamergewijze verhuur een overgangsregeling geldt. Enkele gemeenten experimenteren met de verhuurdersvergunning. Deze vergunning beoogt wanpraktijken van kamerverhuurders en bemiddelingsbureaus tegen te gaan. Een vergunning wordt afgegeven na eventueel een Bibop onderzoek en kan bij slecht gedrag worden ingetrokken. Zo behoedt de gemeente huurders (waaronder arbeidsmigranten) voor wanpraktijken. Minister Ollongren van het ministerie van BZK overweegt te komen tot een landelijke uniformering van de aanpak van malafide verhuurders voor zowel gemeenten, huurders als verhuurders. De huidige pilots bieden echter nog geen sluitend antwoord of een uniformerend kader kan worden gevormd voor een verhuurdersvergunning die enerzijds een vaste vorm kent maar ook lokaal maatwerk mogelijk laat.⁹ De gemeente wacht dit daarom voorlopig af.

Voor commerciële logiesverstrekken verhuurders, bijvoorbeeld bij een overnachtingscapaciteit voor meer dan 10 personen, kan de gemeente de eis stellen dat dit alleen mogelijk is op basis van een exploitatievergunning. Hierin staan de voorwaarden waaronder logies verstrekt mag worden.

Melding of vergunning brandveilig gebruik

Volgens artikel 15.1 van het Bouwbesluit is de eigenaar verplicht om in het kader van brandveiligheid te melden dat hij/zij overnachting biedt aan vijf of meer personen. Bij bedrijfsmatige verhuur of verhuur aan meer dan 10 personen is volgens ditzelfde artikel een omgevingsvergunning brandveilig gebruik vereist. Dit gaat vanaf 2022 deel uitmaken van de omgevingsvergunning. De gemeente zal samen met de brandweer de toetsingscriteria voor de beoordeling ontwikkelen.

⁹ Brief minister Ollongren aan de Tweede Kamer ‘Excessen op de huurwoningmarkt’ 6 november 2020

5 ■ Flankerend beleid

Goede woon- en leefomstandigheden voor arbeidsmigranten vragen naast een huisvestingsbeleid ook om een flankerend beleid. Het gaat om een deugdelijke registratie van arbeidsmigranten, waar nodig controle en handhaving, kansen voor arbeidsmigranten om deel te nemen aan onze samenleving, en niet in de laatste plaats een goede informatievoorziening en communicatiestrategie. Bij dat laatste gaat het in de eerste plaats om de arbeidsmigranten zelf, maar ook onze andere inwoners en de stakeholders van de gemeente.

5.1 INSCHRIJVING ARBEIDSMIGRANTEN

De gemeente stimuleert dat arbeidsmigranten zich (laten) inschrijven in de BRP (Basisregistratie Personen) of RNI (Registratie Niet-ingezetenen).

Inschrijving in de BRP

Voor een verblijf langer dan 4 maanden is inschrijving in de BRP verplicht. Dit kan eventueel meegenomen worden in afspraken die met de werkgevers gemaakt worden. De gemeente kan eventueel bij overtreding van de inschrijfplicht in de BRP op grond van de Wet BRP een bestuurlijke boete opleggen.

De nieuwe inwoner is wettelijk verplicht om zo spoedig mogelijk naast een ID-bewijs ook brondocumenten van de Burgerlijke Stand aan te leveren, zoals geboorteakte en eventueel huwelijk/echtscheidingsakte om de BRP zo zuiver mogelijk te maken. Er kan (met de werkgever) afgesproken worden dat betrokkenen alle relevante documenten bij inschrijving al verzameld hebben. Tevens moet er een huurcontract of toestemmingverklaring inschrijving van de eigenaar of verhuurder van het pand opgeleverd worden. Bij vertrek naar het buitenland en/of vertrek naar een ander adres in Nederland moet tijdig door de betrokkene aangifte gedaan worden.

Een goede inschrijving in de BRP is van cruciaal belang. De BRP is de basis van de Nederlandse overheid en samenhangende instanties. Voor de gemeente en andere instanties biedt het de mogelijkheid om zicht te krijgen op de huisvestingssituatie en biedt het daarmee een middel om slechte woonomstandigheden en mogelijk uitbuiting in beeld te krijgen. De adressen waarop men de migranten wil inschrijven moeten wel voorkomen in de BAG (Basisadministratie Gebouwen). Maar ook voor de arbeidsmigrant is inschrijving belangrijk om toegang te krijgen tot de in Nederland aanwezige (sociale) voorzieningen.

Inschrijving in de BRP kan worden gestimuleerd door een goede informatieverstrekking aan de arbeidsmigranten zelf bij hun huisvestingslocatie en op de gemeentelijke website (zie par. 5.4). Daarnaast door werkgevers en uitzendbureaus te activeren om samen met de arbeidsmigranten naar het gemeentehuis te gaan voor inschrijving. En in de derde plaats – als het om grote aantallen arbeidsmigranten gaat – door inschrijfsessies te organiseren in samenspraak met werkgevers (eventueel op locatie).

Inschrijving in de RNI

Arbeidsmigranten die hier korter dan vier maanden verblijven dienen zich zo spoedig mogelijk in te schrijven in de RNI. In het geval van Goeree-Overflakkee is dat in Rotterdam. Ook in dat geval krijgen arbeidsmigranten een BSN nummer met de daarmee verbonden sociale rechten. Zeker bij grote aantallen seizoensarbeiders is het aan te bevelen dat werkgevers hen het RNI-registratieformulier digitaal in te laten vullen en deze geprint mee te nemen. Het betreft het buitenlandse woonadres en het adres waar ze in Nederland verblijven op het moment van inschrijving.

Digitaal nachtregister

Vergelijkbaar met toeristische overnachtingen waarvoor hotels en dergelijke een nachtregister bijhouden, zal de gemeente ook huisvesters verplichten een nachtregister bij te houden voor de overnachtingen van arbeidsmigranten die hier tot 4 maanden verblijven en dus niet staan ingeschreven in de BRP. Dat geeft zicht op hun huisvestingssituatie en is een belangrijk instrument bij calamiteiten als brand. De gemeente ontwikkelt hiertoe een webapplicatie, die de huisvesters snel en eenvoudig de mogelijkheid biedt om online het nachtregister in te vullen. Dit nachtregister kan dan ook voor toeristische overnachtingen worden gebruikt. Voor het verplicht stellen van het bijhouden van het nachtregister wordt de APV van de gemeente aangepast. De gemeente gaat toeristenbelasting (verblijfsbelasting) heffen voor de overnachtingen van arbeidsmigranten, waarvan het bedrag gelijk is aan de reguliere toeristenbelasting.

Migranten van buiten de EU

Hoewel op dit moment nog weinig sprake is van arbeidsmigranten van buiten de EU, is dit in de toekomst denkbaar als te weinig arbeidsmigranten uit de EU hier naar toekomen. Zij kunnen pas worden ingeschreven bij de gemeente als sprake is van een geldige verblijfsstatus. Werkgevers moeten hierover eerst afspraken maken met de IND.

5.2 CONTROLE EN HANDHAVING

Het stellen van regels heeft weinig zin als hier niet op wordt gehandhaafd. Arbeidsmigranten hebben zelf niet altijd voldoende kennis van zaken als het gaat om rechten ten aanzien van huisvesting en arbeid en inkomen. Dat betekent dat de gemeente, soms in samenwerking met andere partijen, periodiek moet controleren op hun woon- en werkomstandigheden. Het afgeven van vergunningen houdt in dat waar nodig ook sprake moet zijn van controle en handhaving. Voordeel van vergunningverlening is dat de gemeente ook zicht krijgt op de beschikbare capaciteit voor de huisvesting van arbeidsmigranten en de kwaliteit en maatschappelijke gevolgen daarvan. De ervaring leert dat toezicht en handhaving in de praktijk niet eenvoudig is. Als dit systematisch wordt gedaan, vraagt het om een aanzienlijke en permanente inspanning. De gemeente zal (waar dit aan de orde is in samenwerking met politie en brandweer) meer aandacht gaan besteden aan de handhaving van gestelde regels.

Wonen: vergunninggebonden handhaving

De gemeente gaat controleren of sprake is van illegale huisvesting van arbeidsmigranten. Het gaat enerzijds om een systematische, periodieke controle van verdachte adressen en anderzijds incidentele controles op basis van meldingen aan de gemeente door

omwonenden maar ook om andere signalen als een bovenmatig aantal huisvuilniskzakken of een geconstateerde overbelasting van het riool.

Als voldoende goede en legale huisvesting voor arbeidsmigranten beschikbaar is, zal worden gehandhaafd op locaties waar nu illegaal arbeidsmigranten zijn gehuisvest. Bij slechte en onveilige huisvesting gaat het om een directe verhuizing naar een goede en toegestane huisvesting. Daarnaast wil de gemeente illegale bewoning van chalets en caravans op vakantieparken tegen gaan.

Een en ander dient te worden uitgewerkt in het beleidsplan van de gemeente en het daarbij behorende jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Dit beleidsplan regelt de vergunningverlening, het toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Bij de controle en handhaving worden waar nodig ook politie en brandweer betrokken.

Aan huisvesters wordt de eis gesteld dat zij niet alleen aan het keurmerk van SNF voldoen maar daarvan ook lid zijn. Dat houdt in dat SNF zelf jaarlijks ongevraagd bij hen een keuring zal uitvoeren.

Overlast: niet-vergunning gebonden handhaving

Bij niet-vergunning gebonden handhaving gaat het om meldingen en klachten die bij de gemeente binnen komen als het gaat om bijvoorbeeld overlast (vaak in combinatie met illegale bewoning). De gemeente handhaaft bij overlast op basis van de Wet aanpak woonoverlast gemeenten en conform de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Dit is de gemeentelijke regelgeving op het gebied van openbare orde en veiligheid. De overlastmeldingen worden geregistreerd op adresniveau. Het gewenste effect is dat overlast wordt gestopt of zich niet herhaalt. Hoewel overlast bij elke woonsituatie kan voorkomen en niet is voorbehouden aan arbeidsmigranten, vraagt het voorkómen van overlast bij huisvesting van arbeidsmigranten aandacht. De verantwoordelijkheid ligt in eerste instantie bij de beheerder van de locatie(s) zelf, maar als het gaat om de openbare ruimte is de gemeente uiteindelijk verantwoordelijk.

Aanpak misstanden en criminaliteit

Wanneer sprake is van vermoedens van misstanden op een breder terrein (fraude, criminaliteit) worden controles opgeschaald door ook andere instanties zoals de Inspectie SZW te betrekken.

Door de Inspectie SZW en gemeenten wordt samengewerkt in interventieteams van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI-verband) en in de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC). De samenwerking in interventieteamverband heeft onder andere als doel uitkeringsfraude, fraude met belastingen en toeslagen en overtredingen van arbeidswetgeving en daarmee samenhangende misstanden, aan te pakken en te voorkomen. In de RIEC's wordt informatie over criminaliteit uitgewisseld tussen de Inspectie SZW, gemeenten en een aantal andere partners zoals de Belastingdienst, de Immigratie- en Naturalisatiedienst en het Openbaar Ministerie.

De Inspectie SZW werkt landelijk en houdt risicogericht toezicht op de naleving van de arbeidswetgeving zoals de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag, de Arbeidstijdenwet en de Arbeidsomstandighedenwet. Een van de voorwaarden voor inhoudingen voor huisvesting is dat de

huisvesting moet voldoen aan de kwaliteitseisen die zijn overeengekomen in de cao tussen sociale partners. Daarnaast dienen deze kwaliteitseisen te zijn gecontroleerd door een geaccrediteerde instelling, zoals de Stichting Normering Flexwonen (SNF). Als de Inspectie SZW-signalen ontvangt dat sprake is van misstanden, bijvoorbeeld ten aanzien van slechte huisvesting, worden deze signalen gedeeld met de gemeente. Daarnaast deelt de gemeente eveneens signalen met de Inspectie SZW.

5.3 DEELNAME AAN DE SAMENLEVING

Arbeidsmigranten maken inmiddels een vast en gewaardeerd onderdeel uit van onze lokale economie. Zodra een arbeidsmigrant zich inschrijft in onze gemeente, is hij of zij een inwoner die in principe toegang heeft tot alle gemeentelijke voorzieningen. En voor iedere inwoner wordt zelfredzaamheid als uitgangspunt gehanteerd. Als deze zelfredzaamheid (tijdelijk) verminderd is, wordt ondersteuning op maat geboden. De doelgroep van arbeidsmigranten is op het eerste oog zelfredzaam omdat zij werk en inkomen hebben. Net als alle inwoners kunnen zij zich tot de (lokale) overheid wenden indien nodig. Bijvoorbeeld via het gemeentelijk zorgloket. Gebleken is echter dat zij door een aantal zaken niet altijd de weg weten te vinden in de Nederlandse samenleving.

Wat kenmerkt arbeidsmigranten in het bijzonder?

Zij zijn voor de (lokale) overheid vaak onzichtbaar

Veel arbeidsmigranten laten zich niet inschrijven in de gemeente op het moment dat dit mogelijk is (na een verblijf langer dan 4 maanden). Dat heeft voor henzelf als nadeel, dat zij niet als “inwoner” bekend zijn bij de gemeente en daarmee geen aanspraak kunnen maken op voorzieningen.

Zij zijn vaak in grote mate afhankelijk van de werkgever

Voor huisvesting en informatie zijn arbeidsmigranten vaak aangewezen op wat de werkgever hen aanbiedt. Meestal zijn arbeidsmigranten de Nederlandse taal niet (voldoende) machtig. Dit maakt dat informatie over de beschikbaarheid van voorzieningen, rechten en plichten, gezondheidszorg, onderwijs, recreatiemogelijkheden, veiligheid en de woningmarkt voor hen lastig toegankelijk is.

Zij hebben als EU-burger geen inburgeringsplicht

De meeste arbeidsmigranten zijn afkomstig uit Polen of een andere EU-lidstaat. Het leren van bijvoorbeeld de Nederlandse taal is geen verplichting. Omdat zij daarnaast niet afhankelijk zijn van een uitkering, kunnen activiteiten gericht op integratie hen alleen worden aangeboden, niet afgedwongen.

Daarom is ondanks de zelfredzaamheid toch specifieke aandacht gewenst voor deze doelgroep. De belangrijkste rol die de gemeente heeft, is het komen tot een goed toegankelijke informatievoorziening voor arbeidsmigranten (zie par. 5.3).

Kennis van onze samenleving en leren van de Nederlandse taal

De behoefte om te integreren in de samenleving ontstaat vooral op het moment dat arbeidsmigranten besluiten zich hier voor langere tijd te vestigen. Een dergelijk besluit hangt meestal samen met het perspectief op een structureel inkomen en geschikte huisvesting. Hoewel in principe voldoende mogelijkheden aanwezig voor arbeidsmigranten zijn om deel uit te maken van onze samenleving, zoals (volwassenen)educatie, het deelnemen aan welzijnsactiviteiten en (sport-)verenigingen, blijkt het voor hen vaak lastig te zijn hier toegang

toe te vinden. Onvoldoende kennis van onze taal en samenleving vormt vaak een barrière. De gemeente zal de hier werkzame zorg-, maatschappelijke, welzijns- en vrijwilligersorganisaties (zoals GO voor elkaar, Kwadraad en Stichting Zijn) en verenigingen benaderen om te bezien of zij zich meer op arbeidsmigranten moeten en kunnen richten. Ook inwoners kunnen hierbij als 'taalmaatje' een rol spelen. Daarnaast wil de gemeente stimuleren dat werkgevers, huisvesters, maatschappelijke organisaties en inwoners een bijdrage leveren aan de integratie van arbeidsmigranten in onze samenleving. Er zijn voorbeelden van werkgevers die de bij hen werkzame arbeidsmigranten actief stimuleren Nederlands te leren.

Onderwijs en scholing

De arbeidsmarkt verandert. Werkgevers geven aan dat zij in toenemende mate behoefte hebben aan arbeidsmigranten die op MBO niveau 3 en 4 zijn geschoold in plaats niveau 1 en 2 (zie par. 2.4). Het MBO onderwijs, zoals de beroepscampus in Middelharnis, kan hier een belangrijke rol in spelen. Deze rol vraagt als het gaat om arbeidsmigranten om een nadere uitwerking samen met werkgevers. Overigens zijn ABU-/NBBU gecertificeerde uitzendbureaus gehouden hun personeel steeds bij te scholen in het kader van de 'duurzame inzetbaarheid'.

Als het gaat om gezinnen is vaak extra aandacht nodig voor de kinderen. Zeker in de eerste jaren van hun verblijf gaan arbeidsmigranten er van uit dat ze hier tijdelijk wonen en veel heen en weer pendelen tussen Nederland en het land van herkomst. Zij en hun kinderen leren daarom de Nederlandse taal niet goed. Doordat de ouders lange dagen werken blijft er soms weinig tijd voor de kinderen over. Kinderen lopen daardoor taalachterstand op, met als bijkomende gevolgen weinig contacten met andere kinderen en soms moeilijk gedrag. Uiteraard geldt dit niet voor alle arbeidsmigranten en zijn er verschillen per nationaliteit. De gemeente zal hier aandacht aan besteden door voorlichting aan de gezinnen te geven en het in gesprek gaan met de basisscholen in hoeverre de problematiek zich concreet op Goeree-Overflakkee voordoet. Om kinderen een betere start op de basisschool te geven kunnen zij vanaf de leeftijd van ongeveer 2,5 jaar voor- en vroegschoolse educatie (VVE) volgen. De samenwerking met het basisonderwijs zorgt ervoor dat de overstap naar groep 1 zo soepel mogelijk gaat.

Gezondheidszorg

Een toename van het aantal arbeidsmigranten (inclusief door gezinshereniging) vraagt om meer aandacht voor gezondheidsvraagstukken. Dit geldt onder andere op het gebied van de preventieve gezondheidszorg (gezonde leefstijl, preventie problematisch alcoholgebruik) en als het om gezinnen gaat de jeugdgezondheidszorg. Soms kan ook huiselijk geweld een rol spelen. Deze zorgtaken worden uitgevoerd door het gemeentelijk team Jeugd en gezin, GGD Rotterdam-Rijnmond en als het om maatschappelijk werk gaat Stichting Kwadraad. Hierbij wordt waar nodig samengewerkt met andere ketenpartners. De gemeente zal samen met deze partijen nagaan of meer specifiek beleid gericht op arbeidsmigranten moet worden ontwikkeld.

Daarnaast vraagt de eerstelijns gezondheidszorg de aandacht. Arbeidsmigranten hebben onvoldoende toegang tot de gezondheidszorg als zij niet beschikken over een DigiD en daarmee zorgpas. Zij zullen daarom goed moeten worden geïnformeerd over de noodzaak een DigiD aan te vragen. Hier ligt ook een rol voor de werkgever/het uitzendbureau: inschrijving bij de RNI betekent nog niet automatisch een DigiD en dus zorgpas! Steeds meer GGD 's zijn

overigens bereid arbeidsmigranten zonder zorgpas bijvoorbeeld te vaccineren tegen COVID-19. De huisvesting van een toenemend aantal arbeidsmigranten op Goeree-Overflakkee kan leiden tot extra druk op de huisartsen, zeker als hun aantal af gaat nemen door de pensionering van huisartsen. Landelijk is nu al sprake van een tekort aan huisartsen. Ook kan sprake zijn van een cultuur- en taalkloof tussen de huisarts en de arbeidsmigrant. Mochten dergelijke signalen optreden, dan zal hierover met de huisartsen overleg worden gevoerd en naar mogelijke oplossingen worden gezocht. Bijvoorbeeld door een specifieke voorziening voor hen te creëren. Verder zal getracht worden de bekendheid bij arbeidsmigranten met het gemeentelijk zorgloket te vergroten.

5.4 INFORMATIE EN COMMUNICATIE

Het verstrekken van informatie aan en communiceren met arbeidsmigranten is belangrijk voor hun welzijn en functioneren in de samenleving. Zij kunnen snel in financiële moeilijkheden komen door uitbuiting omdat ze de Nederlandse taal niet goed machtig zijn en niet weten wat hun rechten zijn en bij welke organisaties ze terecht kunnen. Het gebrek aan kennis van de Nederlandse taal levert ook problemen op bij het betalen van boetes, wat voor escalatie van de te betalen bedragen zorgt, verder versterkt door het kunnen lezen/begrijpen van de incassobrieven. Een hindernis voor het regelen van financiële zaken voor arbeidsmigranten is het gebruik van DigiD. Hiervoor moet men namelijk ingeschreven staan in de BRP, wat lang niet alle arbeidsmigranten weten.

We willen ook dat betrokkenen hier veilig en gezond wonen en de weg leren vinden in onze samenleving. Ook bij een kortdurend verblijf is het van belang dat zij toegang hebben tot informatie over bereikbaarheid van huisarts, tandarts, hulpdiensten e.d. en registratie bij de RNI en in het nachtregister. Omdat een kort verblijf kan uitmonden in een langer verblijf, is het ook praktisch deze groep te informeren over de verplichting (en de daaraan verbonden voordelen) om zich na 4 maanden in te schrijven als inwoner van de gemeente.

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat arbeidsmigranten juist hieraan behoefte hebben. Goed beheer op grotere huisvestingslocaties kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

Website

In navolging van een aantal andere gemeenten komt er op de gemeentelijke website informatie die specifiek is gericht op de arbeidsmigranten. De teksten zijn in het Nederlands, Engels en Pools. Mocht er in de toekomst sprake zijn van een sterke toename van andere nationaliteiten, dan kan worden overwogen om de informatie ook in andere talen op te nemen.

Informatie op de gemeentelijke website voor arbeidsmigranten

- Hoe werkt registratie: in- en uitschrijving in de BRP of RNI en de aanvraag van een uittreksel BRP (algemene informatie en directe mogelijkheid voor in- en uitschrijven en aanvragen uittreksel)?
- Welke zaken moet men regelen om in Nederland te wonen en te werken; met onder meer doorverwijzing naar de brochure 'Nieuw in Nederland' (beschikbaar in een groot aantal talen) van de Rijksoverheid, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en naar de websites 'Polamb.nl' (Polen in Nederland) en 'Polonia.nl'?

- Melden van ongelukken op het werk en overtredingen door de werkgever: doorverwijzing naar de Inspectie van het ministerie SZW.
- Regels voor de huisvesting (bijvoorbeeld het maximaal aantal bewoners per kamer) en problemen met (de kwaliteit van) huisvesting: doorverwijzing naar de gemeente.
- Belangrijke telefoonnummers en e-mailadressen: van hulpdiensten 112, huisartsenpraktijken, gemeente (vast contactpersoon), Platform 'Beleid Arbeidsmigranten', ambassades.
- Informatie over het leven in Nederland en op Goeree-Overflakkee: onder meer over taalonderwijs, zwemmen en zwemonderwijs, recreatiemogelijkheden, openbaar vervoer en de belangrijkste verkeersregels, het afsluiten van een zorgverzekering, afvalscheiding en -inzameling, mogelijkheden op de reguliere woningmarkt (huur en koop), algehele gedragsregels en voorkómen van overlast, doorverwijzing naar.
- Voorlichting op het terrein van de gezondheidszorg (in samenwerking met de GGD).
- Mogelijkheid om open vragen te stellen die worden doorgezonden naar een vast contactpersoon.

Informatie bij werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters

De meeste essentiële informatie voor arbeidsmigranten dienen in het Nederlands, Engels, Duits en Pools op een duidelijk herkenbare plaats voor arbeidsmigranten te worden opgehangen bij huisvesters die hen onderdak bieden. Ook is het wenselijk dat werkgevers en uitzendbureaus deze informatie ophangen. De gemeente zal hiervoor een concept tekst aanleveren. Het gaat met name om belangrijke telefoonnummers (met betrekking tot calamiteiten, gezondheidszorg, werkomstandigheden, enz.) en informatie over gebruikelijke regels in Nederland. Vanzelfsprekend kan een huisvester hier zijn eigen huisregels aan toevoegen.

Welkomstpakket

Om arbeidsmigranten wegwijs te maken in Nederland en op Goeree-Overflakkee, wordt voorgesteld iedere in de BRP of RNI geregistreeerde arbeidsmigrant een welkomstpakket aan te bieden. Dit omvat een paar praktische zaken zoals verlichting op de fiets of om de arm (veel arbeidsmigranten voeren in het donker meestal geen verlichting), een folder met informatie over wonen en werken op Goeree-Overflakkee, de regels die daarbij gelden en belangrijke (e-mail)adressen en telefoonnummers.

Contactpersoon

Daarnaast is het voorstel bij de gemeente een contactpersoon aan te wijzen die het vaste aanspreekpunt is voor iedereen die betrokken is bij het verblijf van arbeidsmigranten: werkgevers, uitzendbureaus, huisvesters, maatschappelijke organisaties, hulpdiensten en uiteraard de arbeidsmigranten zelf. Ook de overige inwoners kunnen met vragen over arbeidsmigranten bij deze persoon terecht. De contactmedewerker zet vragen uit in de gemeentelijke organisatie en andere organisaties en koppelt antwoorden weer terug. Ook kan hij zij als vaste vraagbaak c.q. vertrouwenspersoon voor de arbeidsmigranten optreden. De medewerker is via de website van de gemeente of via email of telefoon bereikbaar.

Gesprekken en platform

De ervaring leert dat het beeld bij de inwoners van Goeree-Overflakkee van de hier werkzame arbeidsmigranten niet altijd positief is. Soms is dat beeld gebaseerd op door hen ervaren overlast (die samen kunnen hangen met de leefstijl maar ook met de huisvestingssituatie van

arbeidsmigranten), soms is mogelijk ook sprake van vooroordelen. Omgekeerd weten we niet hoe arbeidsmigranten over onze samenleving denken en welke problemen zij ervaren. Het is daarom belangrijk het gesprek met elkaar aan te gaan met als doel tot wederzijds begrip en uiteraard het oplossen van ervaren knelpunten te komen. Een van de actiepunten op basis van het beleidsplan is daarom het organiseren van dergelijke gesprekken op het eiland. Dit kan bij gebleken belangstelling de basis vormen voor een vervolgens in te stellen 'platform arbeidsmigranten' dat periodiek bijeen komt om lopende zaken te bespreken. Maar ook structurele onderwerpen kunnen aan de orde komen, zoals bijscholing van arbeidsmigranten, voor- en vroegschoolse educatie en de (preventieve) gezondheidszorg. Naast de gemeente kunnen hieraan werkgevers, uitzendbureaus, huisvesters, maatschappelijke organisaties, inwoners en natuurlijk arbeidsmigranten zelf deelnemen. De deelname van arbeidsmigranten is onder andere van belang omdat zij daardoor nauw bij de uitwerking en uitvoering van het beleidsplan kunnen worden betrokken. Bij het opstellen van het beleidsplan is het niet mogelijk gebleken hen te betrekken.

Samenwerking met andere partijen

Het beleidsplan is in samenspraak met werkgevers, ABU-/NBBU gecertificeerde uitzendbureaus, huisvesters en maatschappelijke organisaties besproken. Zij zullen ook bij de uitvoering van het beleid worden betrokken. Naast bilaterale contacten kan het eventueel op te richten platform arbeidsmigranten hiervoor een goed gremium vormen. Ook zullen zoals eerder genoemd politie, brandweer en waar nodig GGD worden betrokken bij controle en handhaving, maar ook bij meer algemene beleidsonderwerpen.

Met name bij de ontwikkeling van grotere huisvestingslocaties willen wij op basis van een convenant goede afspraken maken met de huisvester over goede en veilige woonomstandigheden, alsook de rechten van arbeidsmigranten.

Bij de ontwikkeling van grotere huisvestingsprojecten worden omwonenden en andere belanghebbenden betrokken. De initiatiefnemer is hiervoor in eerste instantie verantwoordelijk. De gemeente kan hierbij wel ondersteuning bieden.

Het beleidsplan is op gemeentelijk niveau opgesteld. De gemeente realiseert zich dat economie, arbeidsmarkt en woningmarkt niet ophouden bij de grenzen van het eiland. Zeker uitzendbureaus werken meestal op een (boven)regionaal niveau. Op basis van het vastgestelde beleidsplan zal de gemeente daarom op het terrein van arbeidsmigranten samenwerking moeten zoeken op het niveau van de Zuid-Hollandse eilanden, maar ook Zeeland en West-Brabant. In dit kader is mogelijk ook een rol voor de provincie Zuid-Holland weggelegd.

6 ■ Uitvoeringsagenda, monitoring en evaluatie

Beleid maken is alleen zinvol als het ook wordt uitgevoerd. Daarom is aan het beleidsplan een uitvoeringsagenda toegevoegd. Bij de uitvoering zal jaarlijks moeten worden gemonitord of we op schema liggen en wat de gevolgen zijn van de maatregelen. Aan het einde van de beleidsperiode (2024) zullen we het beleid evalueren en zo nodig aanpassen voor de jaren daarna.

6.1 UITVOERINGSAGENDA (TOT 2025)

wat?	wie?	wanneer?	kosten voor de gemeente *)
HUISVESTINGSBELEID (HOOFDSTUK 4)			
mid stay			
overleg met eigenaren Goedereede en Koningspleisterplaats	gemeente en eigenaren	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
beoordeling nieuwe huisvestingsinitiatieven tot 2025	gemeente	2022-2024	reguliere ambtelijke capaciteit
overleg met provincie over huisvesting in het buitengebied/ bij agrarische bedrijven	gemeente en provincie	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
beoordeling bestaande huisvestings-situaties en (indien geschikt) legalisering	gemeente	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
opstellen toetsingscriteria brandveilig gebruik	gemeente en brandweer	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
inspecties brandveiligheid en vergunning-verlening brandveilig gebruik c.q. melding	gemeente en brandweer	2022-2024	reguliere ambtelijke capaciteit
ontwikkelen instrumentarium bestuurlijke dwang bij illegale bewoning	gemeente	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
opstellen (digitaal overzicht) locaties huisvesting arbeidsmigranten	gemeente	2022-2024	nader te bepalen
short stay			
overleg LTO structurele oplossing kwalitatief goede huisvesting seizoenwerkers	Gemeente en LTO	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
aanschrijven agrarische bedrijven voor aanvraag vergunning huisvesting seizoenwerkers en verblijfsbelasting (toeristenbelasting)	gemeente	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
eventueel verkenning aanvullende huisvestingslocaties	gemeente en marktpartijen	2022-2023	reguliere ambtelijke capaciteit
long stay			
overleg met Oost West Wonen over druk op de woningmarkt door arbeidsmigranten	gemeente en Oost West Wonen	2022	reguliere ambtelijke capaciteit

wat?	wie?	wanneer?	kosten voor de gemeente
FLANKEREND BELEID (HOOFDSTUK 5)			
inschrijving arbeidsmigranten			
(stimuleren) inschrijving arbeidsmigranten in BRP (verblijf langer dan 4 maanden) of RNI (verblijf korter dan 4 maanden)	gemeente	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
ontwikkelen digitaal nachtregister verblijf arbeidsmigranten	extern bureau	2022	€ 8.000 **)
aanpassen APV voor verplichting bijhouden digitaal nachtregister	gemeente	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
onderhoud digitaal nachtregister	extern bureau	jaarlijks	€ 4.000 per jaar
verschaffen juridische basis voor innen verblijfsbelasting (toeristenbelasting)	gemeente	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
Innen verblijfsbelasting	gemeente	permanent	inkomsten € 50.000 per jaar ***)
Controle en handhaving			
intensivering uitvoering vergunninggebonden en niet-vergunninggebonden handhaving	Gemeente (BOA en Bouw- en Woning-Toezicht)	permanent	€ 60.000 per jaar
Deelname aan de samenleving			
stimuleren en faciliteren maatschappelijke organisaties en verenigingen t.b.v. activiteiten voor arbeidsmigranten	gemeente en maatschappelijke organisaties	2022-2023	reguliere ambtelijke capaciteit
verkennen behoefte aan (bij-)scholing arbeidsmigranten en nadere afspraken hierover	gemeente, werkgevers Beroepscampus	2022-2023	reguliere ambtelijke capaciteit
verkennen behoefte extra ondersteuning van kinderen van arbeidsmigranten in de vroeg- en voorschoolse educatie en het primair onderwijs	gemeente, kinderopvang en basisscholen	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
verkennen extra aandacht voor (preventieve) gezondheidszorg voor arbeidsmigranten	gemeente en GGD	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
Informatie en communicatie			
opzetten en bijhouden website met informatie t.b.v. arbeidsmigranten	gemeente	2022 (bijhouden permanent)	€ 20.000 **)
afspraken met werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters over informatievoorziening voor arbeidsmigranten	gemeente en stakeholders	2022	reguliere ambtelijke capaciteit
welkomstpakket met informatie voor arbeidsmigranten	gemeente	jaarlijks	€ 5.000 per jaar
aanstellen vaste aanspreekpersoon voor alle zaken m.b.t. arbeidsmigranten	gemeente	2022	reguliere ambtelijke capaciteit

afspraken maken (convenanten) met huisvesters op grotere locaties	gemeente en huisvesters	wanneer dit aan de orde is	reguliere ambtelijke capaciteit
Instellen Platform beleid arbeidsmigranten en periodiek overleggen	gemeente	permanent	€ 5.000 per jaar
Stimuleren van en deelnemen aan (boven-) regionale samenwerking op het terrein van arbeidsmigranten	gemeente i.s.m. regio's en provincie	2022	reguliere ambtelijke capaciteit

- *) het benodigd aantal gemeentelijke uren is in een afzonderlijke notitie geraamd
 **) eventueel in regionaal verband te ontwikkelen
 ***) uitgaande van 1.500 arbeidsmigranten die jaarlijks 4 weken (28 dagen) verblijven bij een tarief van € 1,20 per persoon per nacht

Nader bezien moet worden of wat in het overzicht is opgenomen als reguliere ambtelijke capaciteit zal moeten leiden tot uitbreiding met 0,5 tot 1 formatieplaats.

6.2 MONITORING

Goede monitoring zorgt ervoor dat de inhoud van dit beleidsplan actueel, bekend en gedragen blijft. Om de gemeenteraad op de hoogte te houden van deze ontwikkelingen en initiatieven wordt tenminste eenmaal per jaar een notitie aangeboden met daarin een overzicht.

Wat staat er in de jaarlijkse monitor?

- Aantal in- en uitgeschreven arbeidsmigranten in BRP naar nationaliteit.
- Aantal overnachtingen door kort verblijvende arbeidsmigranten (korter dan 4 maanden) o.b.v. het digitaal nachtregister.
- De opbrengsten van het digitaal nachtregister.
- De kosten van uitgevoerd onderzoek, controles en handhaving.
- Uitkomsten van periodieke inventarisaties op locaties waar arbeidsmigranten verblijven (zoals in 2020 uitgevoerd door Legitiem).
- Meldingen van overlast en incidenten en uitkomsten van handhavingzaken met betrekking tot de huisvesting van arbeidsmigranten.
- Ingediende initiatieven voor de huisvesting van arbeidsmigranten en de beoordeling door de gemeente hiervan.
- Afgegeven (tijdelijke) omgevingsvergunningen voor de huisvesting van arbeidsmigranten en gerealiseerde projecten.
- De belangrijkste resultaten van de bijeenkomsten van het Platform beleid arbeidsmigranten en eventueel andere signalen van werkgevers/uitzendbureaus, huisvesters en maatschappelijke organisaties.
- De belangrijkste resultaten van het bestuurlijk en ambtelijk overleg arbeidsmigranten in (boven-) regionaal verband

6.3 EVALUATIE

Het beleid is opgesteld voor de periode 2021 tot en met 2024. Een volledige beleidscyclus omvat ook een evaluatie van het beleid. Het voorstel is om in 2024 het huisvestingsbeleid arbeidsmigranten te evalueren en de uitkomsten hiervan aan het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad aan te bieden. Met de uitkomsten kunnen we het beleid zo nodig herijken.

Evaluatieaspecten

- Worden arbeidsmigranten consequent in- en uitgeschreven in de BRP en RNI, ondersteunen werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters dit in voldoende mate?
- Wordt het digitaal nachtregister consequent door huisvesters bijgehouden en wordt de verschuldigde toeristenbelasting afgedragen?
- Is de huisvesting ook daadwerkelijk gerealiseerd c.q. in ontwikkeling?
- Hebben we de goede kwaliteitscriteria voor deze huisvesting geformuleerd?
- Is voor bestaande en nieuwe huisvesting steeds een tijdelijke vergunning verleend?
- Is sprake effectieve en efficiënte controle en handhaving met betrekking tot de huisvesting?
- Is een sociaal netwerk tot stand gekomen gericht op maatschappelijke ondersteuning en integratie van de (langer verblijvende) arbeidsmigranten?
- Is een adequate informatievoorziening tot stand gekomen?
- Hebben alle betrokken in voldoende mate bijgedragen aan het realiseren van de geformuleerde doelstellingen? Wat waren hierbij de succes- en faalfactoren?
- Zijn het afgesloten convenant en de individuele afspraken met huisvesters effectief gebleken en zijn de afspraken in voldoende mate nageleefd?
- Zijn onze inwoners, waaronder de arbeidsmigranten zelf, voldoende betrokken bij de voorbereiding en de uitvoering van het beleid? Zijn zij tevreden over het gevoerde beleid?

Bijlage 1: statistische gegevens

Tabel 1: Beschikbare capaciteit voor de huisvesting van arbeidsmigranten (bron: Bureau Legitiem, 2020)

kern	vakantie- parken	(agrarische) bedrijven	woonpanden	totaal
Achthuizen	-	-	-	-
Den Bommel	-	-	-	-
Dirksland	30	-	-	30
Goedereede	-	-	30	30
Herkingen	162	-	-	162
Melissant	-	-	-	-
Middelharnis	-	-	-	-
Nieuwe-Tonge	-	-	23	23
Ooltgensplaats	15	-	-	15
Ouddorp	24	-	14	38
Oude-Tonge	25	-	17	42
Sommelsdijk	-	30	-	30
Stad aan 't Haringvliet	-	-	10	10
Stellendam	-	-	144	144
totaal	256	30	238	524

Tabel 2: Feitelijk aantal aanwezige arbeidsmigranten (bron: Bureau Legitiem, 2020)

kern	vakantie- parken	(agrarische) bedrijven	woonpanden	totaal
Achthuizen	-	-	-	-
Den Bommel	-	-	-	-
Dirksland	-	-	-	-
Goedereede	-	-	20	20
Herkingen	150	-	-	150
Melissant	-	-	-	-
Middelharnis	-	-	-	-
Nieuwe-Tonge	-	-	17	17
Ooltgensplaats	8	-	-	8
Ouddorp	15	-	21	36
Oude-Tonge	25	-	12	37
Sommelsdijk	-	-	-	-
Stad aan 't Haringvliet	-	-	10	10
Stellendam	-	-	73	73
totaal	198	-	153	351

Tabel 3: Aantal bedrijven met arbeidsmigranten (*bron: enquête Public Result, 2020*)

bedrijfstak/branche	aantal bedrijven
agrarische sector	6
bouwnijverheid	1
voedingsindustrie	2
overige industrie	3
transport en logistiek	3
zakelijke dienstverlening	1
toerisme en recreatie	2
overige dienstverlening	2
uitzendbranche	6
totaal	26

Tabel 4: Aantal arbeidsmigranten bij bedrijven, nu en in de toekomst
(*bron: enquête Public Result, 2020*)

aantal arbeidsmigranten	aantal bedrijven dat nu arbeidsmigranten in dienst heeft	toekomstig aantal arbeidsmigranten bij deze bedrijven	aantal bedrijven dat nu nog geen arbeidsmigranten in dienst heeft
tot 25	19	15	22
25 tot 50	1	2	1
50 tot 100	1	1	1
100 of meer	2	3	0
onbekend/geen antwoord	3	5	0
totaal	26	26	24

Tabel 5: Aard van het dienstverband van arbeidsmigranten (*bron: enquête Public Result, 2020*)

aard dienst verband	aantal bedrijven
rechtstreeks in dienst	8
via uitzendbureau	11
beide	4
onbekend/geen antwoord	3
totaal	26

Tabel 6: Aard van de nationaliteit van de arbeidsmigranten (bron: enquête Public Result, 2020)

nationaliteit werkzame arbeidsmigranten	aantal bedrijven
Polen	20
Roemenen	9
Hongaren	4
Bulgaren	2
andere Oost-Europese landen	1
Zuid-Europese landen	1
overige landen	2
onbekend/geen antwoord	4
totaal	26

Tabel 7: Redenen om arbeidsmigranten in dienst te hebben (bron: enquête Public Result, 2020)

reden	aantal bedrijven
tekort aan personeel	21
vakkennis en vaardigheden	7
goed opleidingsniveau	2
loonkosten	1
anders	2
onbekend/geen antwoord	2
totaal	26

Tabel 8: Gewenst opleidingsniveau arbeidsmigranten, nu en in de toekomst (bron: enquête Public Result, 2020)

gewenst opleidingsniveau	aantal bedrijven nu	aantal bedrijven in de toekomst
MBO 1-2	8	10
MBO 3-4	11	16
HBO	4	3
WO	0	1
anders	5	3
onbekend/geen antwoord	5	5
totaal	26	26

Tabel 9: Benodigd aantal extra fte's in 2025 naar herkomst (bron: Public Result, 2020)

opleidingsniveau	zij-instroom (herintreding)	behoud van talent	extra vestiging	pendel	arbeids- migranten	totaal
WO/HBO	70	250	100	250	400	1.070
MBO 3-4	110	900	80	250	410	1.740
MBO 1-2/ VMBO	50	630		40	170	890
totaal	230	1.780	180	540	980	3.700

Tabel 10: Benodigd aantal extra fte's in 2025 naar sector (bron: Public Result, 2020)

sector	WO/HBO	MBO 3-4	MBO 1-2/ VMBO	totaal
landbouw en visserij	10	60	50	120
industrie en delfstoffenwinning	110	200	60	370
nutsbedrijven	50	90	10	150
bouwnijverheid	40	110	80	230
handel en reparatie	60	240	130	430
vervoer en opslag	60	120	70	250
horeca	50	150	160	360
informatie en communicatie	20	20		40
financiële instellingen	30	40	10	80
zakelijke dienstverlening	140	130	50	320
openbaar bestuur en overheid	40	50	10	100
onderwijs	150	50	10	210
gezondheids- en welzijnszorg	220	320	90	630
overige dienstverlening	70	170	170	410
totaal	1.070	1740	890	3.700

Bijlage 2: mogelijke huisvestingsopties

optie	voordelen	nadelen (deels te ondervangen door goede randvoorwaarden)	denkbare locatie
bij agrarische bedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> • kleinschaligheid • combineren wonen en werken 	<ul style="list-style-type: none"> • afhankelijkheidsrelatie t.o.v. bedrijf • Minder goede integratie arbeidsmigranten • eventuele beperking agrarische bedrijfsvoering • (soms) landschappelijke inpassing 	buitengebied
op vakantieparken 	<ul style="list-style-type: none"> • flinke kwantitatieve slag • kwalitatief goede huisvesting? • voorzieningen en beheer mogelijk 	<ul style="list-style-type: none"> • niet of nauwelijks te combineren met recreatieve functie (eventueel strikte scheiding) • weerstanden andere eigenaren • risico ondermijning 	buitengebied
locaties elders in het buitengebied 	<ul style="list-style-type: none"> • kwantitatieve slag mits grootschalig • kwalitatief goede huisvesting • voorzieningen en beheer mogelijk bij grootschalige huisvesting 	<ul style="list-style-type: none"> • landschappelijke inpassing • strijdig met provinciaal RO beleid • minder goede integratie arbeidsmigranten 	buitengebied
locaties aan de rand van schone/gemengde bedrijventerreinen 	<ul style="list-style-type: none"> • kwantitatieve slag mits grootschalig • kwalitatief goede huisvesting • voorzieningen en beheer mogelijk 	<ul style="list-style-type: none"> • mogelijk milieuhinder en beperking uitbreidingsmogelijkheden bedrijven • mogelijk afhankelijkheidsrelatie t.o.v. bedrijf • minder goede integratie arbeidsmigranten • 	bedrijventerreinen
grootschalige locaties aan de rand van de woonbebouwing 	<ul style="list-style-type: none"> • flinke kwantitatieve slag • kwalitatief goede huisvesting • voorzieningen en beheer mogelijk • eventueel flexwonen met andere doelgroepen 	<ul style="list-style-type: none"> • mogelijk weerstanden inwoners 	grotere kernen (Middelharnis)

optie	voordelen	nadelen (deels te ondervangen door goede randvoorwaarden)	denkbare locatie
<p>ombouw bestaande panden</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • in lijn met beleid provincie Zuid-Holland 	<ul style="list-style-type: none"> • aantasting leefbaarheid bij grote aantallen • mogelijk weerstanden inwoners 	<p>in principe alle kernen</p>
<p>kamergewijze verhuur woningen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • aansluiten bij bestaande situatie (legaliseren) 	<ul style="list-style-type: none"> • extra druk op woningmarkt (minder goedkope woningen voor starters) • aantasting leefbaarheid bij grote aantallen • mogelijk weerstanden inwoners • controle en handhaving moeilijker 	<p>in principe alle kernen</p>

Bijlage 3: toetsingskader beoordeling aanvraag huisvestingsinitiatieven

De eisen waaraan alle huisvesting voor arbeidsmigranten dienen te voldoen staan hieronder genoemd.

Algemene eisen

Wonen

- De huisvesting dient te voldoen aan de eisen van het Bouwbesluit.
- Bij nieuwbouw/verbouw gelden de normen van het gebruiksoppervlak (GBO) conform de eisen van SNF en AKF. N.B.: het gaat om minimeisen, dus liefst een groter oppervlak. De keurmerken van SNF en AKF worden mogelijk aangepast op basis van de aanbevelingen van de commissie Roemer.
- Per arbeidsmigrant is een slaapvertrek met een GBO conform de eisen van SNF en AKF vereist. Ook deze eisen zullen vermoedelijk hoger worden. Waar mogelijk krijgt elke arbeidsmigrant zijn of haar eigen slaapvertrek (tenzij het om een stel gaat). In ieder geval mogen niet meer dan 2 personen per slaapvertrek worden ondergebracht.
- Ouder(s) met kinderen worden gehuisvest in volledig zelfstandige woonruimte of een apart woongedeelte.
- De huisvesting moet beschikken over sanitair (minimaal 1 douche en wc per 8 bewoners), kookgelegenheid en een algemene verblijfsruimte voor de bewoners .
- Met uitzondering van kamergewijze verhuur in woningen mag de accommodatie niet geschikt zijn voor zelfstandige bewoning.
- Er moeten voldoende voorzieningen aanwezig zijn, afhankelijk van schaalgrootte. In ieder geval gelegenheid voor ontspanning en sport en spel, bij grotere complexen (> 60 bewoners) sportruimte en indien mogelijk een winkeltje (met beperkte openingstijden).
- De accommodatie voldoet aan de overige eisen van de keurmerken van SNF en AKF.¹⁰
- Logiesverstrekkende huisvesters dienen over een exploitatievergunning van de gemeente te beschikken. Bij kamergewijze verhuur aan meer dan 3 personen dient de verhuurder te beschikken over een verhuurdersvergunning van de gemeente.
- Er moet een vergunning (bij meer dan 10 personen) dan wel melding zijn voor brandveilig gebruik (bij 5 tot 10 personen).
- Bij huisvesting op een agrarisch bedrijf mag, als aangetoond wordt dat onvoldoende ruimte aanwezig is binnen de aanwezige bedrijfsgebouwen, voor dit doel ook worden uitgebreid of nieuw gebouwd, waarbij de regels voor bedrijfsgebouwen overeenkomstig dit voorschrift van toepassing zijn.

Buitenruimte (met uitzondering van kamergewijze verhuur)

- Er moet voldoende buitenruimte voor de arbeidsmigranten beschikbaar zijn. Deze buitenruimte mag niet ook voor andere functies (zoals parkeren, opslag t.b.v. het bedrijf etc.) gebruikt worden. De minimumomvang van de buitenruimte bedraagt 4 m² per persoon.
- Er moet voldoende ruimte voor de opslag van fietsen, tuinmeubilair en dergelijke zijn.
- De buitenruimte moet goed en prettig leefbaar zijn ingericht.
- Er moet voldoende capaciteit voor het verzamelen van afval zijn, waarbij wordt voldaan aan de in de gemeente geldende eisen voor het scheiden en aanbieden van afval.

¹⁰ Resp. Stichting Normering Flexwonen en Agrarisch Keurmerk Flexwonen

- Alle benodigde parkeervoorzieningen moeten binnen het bouwvlak worden gerealiseerd, waarbij als norm wordt aangehouden 0,8 parkeerplaats per bewoner. Voor huisvesting van meer dan 30 personen kan worden volstaan met minimaal 0,5 parkeerplaats per bewoner.
- De huisvestingsvoorziening dient vrij toegankelijk te zijn vanaf de openbare weg (bijvoorbeeld zonder hek voorzien van sloten en/of codes). Dit is onder meer van belang voor de bereikbaarheid van hulpdiensten.
- Afhankelijk van de omvang van de huisvesting en de locatie kan gevraagd worden om een vervoersplan.

Inpassing in de regelgeving

- De huisvestingsvoorzieningen zijn zodanig in de omgeving ingepast dat de omgeving geen onevenredige hinder ondervindt van de bebouwing en dat de bebouwing geen afbreuk doet aan de landschappelijke kwaliteiten van het gebied.

Overige punten

- Op een duidelijk zichtbare plaats moet een Informatiekaart opgesteld in de taal van de bewoners worden opgehangen over het handelen bij nood met tenminste telefoonnummers van de eigen hulpverlener/beheerder en hulpdiensten (112) alsmede verkorte huis- en leefregels, een ontruimingsplan en de geldende noodprocedure. Gebruik kan worden gemaakt van een door de gemeente op te stellen informatiekaart.
- Met de gemeente worden sluitende afspraken gemaakt over goed beheer. Bij locaties met een capaciteit van minimaal 120 personen is sprake van 24/7 toezicht, bijvoorbeeld in de vorm van een beheerdersechtpaar.
- De werkgever mag zijn werknemers niet verplichten gebruik maken van de huisvesting die de werkgever (op zijn terrein) beschikbaar heeft;
- Bij beëindiging van de arbeidsrelatie mag de werknemer maximaal 4 weken op zijn (tijdelijke) woonadres verblijven zodat de werknemer voldoende gelegenheid heeft om een vervangende woonruimte te vinden.
- Commerciële huisvesters dienen lid te zijn van SNF (Stichting Normering Flexwonen); SNF keurt periodiek de huisvesting van de bij haar aangesloten leden.
- Huisvestende uitzendbureaus dienen lid te zijn van de brancheorganisatie ABU of NBBU.

Als het gaat om de mid stay en short stay huisvesting bij agrarische bedrijven gelden de volgende aanvullende eisen:

Aanvullende eisen mid stay huisvesting agrarische bedrijven

- De huisvesting is in principe bestemd voor bij het bedrijf werkzame personen. Als een bedrijf zelf geen mogelijkheden heeft om arbeidsmigranten te huisvesten, mag de huisvesting met toestemming van de gemeente ook op een ander bedrijf plaatsvinden. Voorwaarde is dan wel dat de eigenaar van dit bedrijf hier ook zelf woont, teneinde het opkopen van agrarische bebouwing door huisvesters te voorkomen.
- Het minimaal aantal te huisvesten arbeidsmigranten bedraagt 10, het maximum 40. Het bedrijf dient de concrete huisvestingsbehoefte te onderbouwen. De genoemde aantallen hebben te maken met het tegengaan van versnippering en aantasting van het landschap. Versnippering en aantasting treden op als er op te veel locaties sprake is van zeer kleinschalige huisvesting, maar ook als sprake is van erg grootschalige locaties.

- Huisvesting is ook mogelijk bij beëindiging van de agrarische bedrijfsvoering of bij afsplitsing van een tweede of derde agrarische bedrijfswoning, waarbij de gronden en gebouwen rondom de woning in gebruik blijven ten dienste van een agrarisch bedrijf (Wet Plattelandswoningen 2013). In afwijking van de hierboven genoemde ondergrens van 10 arbeidsmigranten mogen in dat geval maximaal 4 arbeidsmigranten per woning worden gehuisvest (bij grote woningen van meer dan 200m² 8).
- De huisvestingsvoorzieningen worden geplaatst binnen het (agrarisch) bouwvlak. Als aangetoond wordt dat onvoldoende ruimte aanwezig is binnen de aanwezige bedrijfsgebouwen, mag voor dit doel ook worden uitgebreid of nieuw gebouwd. Tijdelijke voorzieningen als chalets of stacaravans zijn bij mid stay huisvesting niet toegestaan.
- De huisvesting is alleen mogelijk als voldaan is aan de geldende randvoorwaarden vanuit natuur, landschap, milieu en agrarische bedrijfsvoering. Zo mogen ook omliggende bedrijven niet worden beperkt in hun agrarische bedrijfsvoering. Specifieke regels hiervoor zijn afhankelijk van de locatie. De bestemmingsplannen vormen hiervoor de basis.

Doelgroep

- De huisvesting is uitsluitend bestemd voor bij het bedrijf of naastgelegen bedrijf werkzame personen tijdens het pluk- of oogstseizoen voor een duur van maximaal 4 maanden. Hiervoor moet een huisvestings- of exploitatievergunning (op basis van de APV) bij de gemeente worden aangevraagd, waarbij de huisvestingsbehoefte door de initiatiefnemer wordt onderbouwd. Uitzendbureaus kunnen op deze wijze dus niet tijdelijk arbeidsmigranten huisvesten die bij een ander bedrijf werkzaam zijn.

Locatie-eisen

- De huisvestingsvoorzieningen worden zoveel mogelijk geplaatst binnen of aansluitend aan het (agrarisch) bouwvlak.
- De huisvestingsvoorzieningen zijn zodanig in de omgeving ingepast dat de omgeving geen onevenredige hinder ondervindt van de bebouwing en dat de bebouwing geen afbreuk doet aan de landschappelijke kwaliteiten van het gebied.

Aanvullende eisen short stay huisvesting agrarische bedrijven

Woonruimte

- Als aangetoond wordt dat onvoldoende ruimte aanwezig is binnen de aanwezige bedrijfsgebouwen, dan mogen deze voor dit doel ook worden uitgebreid of nieuw gebouwd, waarbij de regels voor bedrijfsgebouwen overeenkomstig dit voorschrift van toepassing zijn. Als mogelijkheden voor de genoemde overnachtingsaccommodatie redelijkerwijs ontbreken, mogen binnen het bouwvlak tijdelijke woonunits worden geplaatst, met geen hogere bouwhoogte dan 3 m en mits wordt voorzien in een doeltreffende landschappelijke inpassing. Hoewel de huisvesting bedoeld is voor een verblijf van maximaal 3 maanden door een arbeidsmigranten, mogen de units wel langere tijd worden gebruikt voor arbeidsmigranten die elkaar in deze huisvesting opvolgen. In totaal mogen hier niet meer dan 20 arbeidsmigranten worden gehuisvest. Dit om verrommeling van het landschap, ook al is het tijdelijk, te voorkomen.